

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-28
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L. — Posamezna številka 60 cent.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Ukrepi nove vlade

Nova vlada Kraljevine Italije je dne 27. julija prisegla Vladarju, ki se je potem dalje časa razgovarjal z ministri. Nato so ministri prevzeli svoje resore. Obenem je bil za novega predsednika senata imenovan veliki admiral Eksc. Don Paolo Thaon di Revel, vojvoda morja.

Prva seja ministrskega sveta pod predsedstvom maršala Badoglia je bila po prisegi, 27. julija. Spričo novega položaja, ki je nastal v političnem življenju Italije, je ministrski svet predvsem razpustil fašistično stranko. Z istim ukrepom so bile razglašene odločbe, po katerih lahko še naprej delujejo razne pomožne podporne, vzgojne in športne ustanove bivše stranke. Obenem je bil ukinjen veliki fašistični svet in odrejena je bila tudi ukinitve posebnega sodišča za obrambo države, katerega pristojnost je takoj prešla na vojna sodišča armadnih zborov za časa trajanja sedanje vojne.

Ministrski svet je nadalje sklenil: prepovedano je ustanavljanje kakršne koli politične stranke za časa vojne. Zaradi tega je izrecno prepovedano nositi med vojno v kakršni koli obliki znake in zastavice, ki so v kakršni koli zvezi s političnimi strankami. Edini znak, ki naj v sedanji uri zonet združi in pobrati vse Italijane, je trobojnica.

Ministrski svet je tudi sklenil, da se razpusti zbornica fašistev in korporacij. V štirih mesecih po prenehanju vojnega stanja bodo izvedene volitve v novo zbornico poslancev. Nato bo zbornica sklicana k zasedanju in se bo pričela nova zakonodajna doba. Na isti seji vlade je bilo sklenjeno, da se razveljavijo vsi zakoni, ki nalagajo omejitve v zvezi s samskim stanom. Vse te ukrepe je Vladar takoj potrdil.

Upokojena je bila cela vrsta dosedanjih prefektov v posameznih italijanskih pokrajinah. Obenem so bile zaradi previdnostnih ukrepov javnega reda aretacije uglednih oseb iz razpuščenih vrst fašistične stranke. V vodstvih listov so bile izvršene številne spremembe.

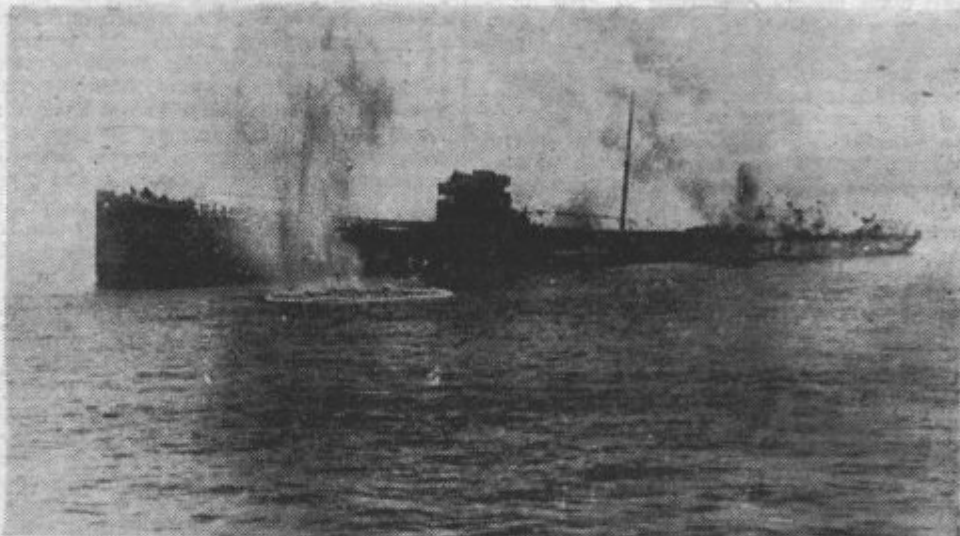
Glede ukrepov za red in mir v Ljubljanski pokrajini opozarjamo posebno na razglas poveljnika Armadnega zbora, Eksc. generala Gambare. Razglas je bil nalepljen po vsej pokrajini in so njega določbe našemu prebivalstvu dobro znane. Opozarjamo samo, da je četam, patroljam ter organom javne varnosti reda, ki so kakor koli podrejeni generalu Armadnega zbora, zapovedano, skrbeti za izvrševanje vseh objavljenih odredb, po potrebi tudi z orožjem. Kršitelji se takoj zapro in sodijo po vojaških sodiščih.

V svarilo navedemo, da so v nedeljo dopoldne nekateri neodgovorni uprizorili po ljubljanskih ulicah manifestacijo, da bi z njo zahtevali osvoboditev internirancev in političnih kaznjencev. Organi javne varnosti so razpršili demonstrante, 31 pa so jih aretirali ter so bili še istega dne po anglem postopku sojeni pred vojnim sodiščem. Podrobno sodbo so v torek objavili vsi naši dnevnik.

Ukrepi v Kraljevini Italiji se nanašajo na italijanske politične obsojence, zaprte iz režimskih razlogov. Drugačen, izjemen pa je položaj v Ljubljanski pokrajini, kjer se vprašanje osvoboditve političnih obsojencev, v prvi vrsti internirancev, že dolgo sprti rešuje po vojaški oblasti, torej na glede na spremembo režima. Naša javnost naj se zatorej v bodoče izogiba kakršnihkoli skupnih manifestacij, ki jih oblast ne more trpeti.

Hude borbe na Siciliji

O razvoju borbe na Siciliji nam povedo uradna poročila zadnjih dni naslednje podrobnosti: 29. julija: Sovražni pritisk se je silovito obrazil ob sodelovanju močnih letalskih sil v srednjem odseku sicilskega bojišča, kjer so v

Sovražni parnik za prevažanje petroleja se potaplja v Sredozemsko morje, ko ga je zadel torpedo italijanskega letala

teku hudi boji. V pristanišču Gela so močne akcije nemških bombardnikov dosegle ugodne rezultate; zadetih in poškodovanih je bilo 6 trgovskih parnikov s skupno 29.000 tonami. Angleško-ameriško letalstvo je napadlo središče pokrajine Salerno in kraje v bližini Neaplja; zabeležena škoda je neznatna, število izgub pa omejeno. Skupno je bilo sestreljenih 12 sovražnih letal, katerih so jih 5 sestrelili nemški lovci nad Sicilijo, 6 protiletalske baterije v Neaplju in na otokih, 1 pa naše pomorsko izvidništvo v Sredozemlju.

30. julija: Na Siciliji so obrambne čete še nadalje v hudih borbah zaradi ponovnih silovitih napadov sovražnika. V vzhodnih vodah otoka so italijanski motorni čolni odbili ofenzivne akcije enakih sovražnih enot proti našim konvojem. Letalski napadi na nekatera kraje Lazio in Campanie so povzročili lahke izgube. Naši lovci so v spopadu z oddeikom, ki je letel nad Neapljem, sestrelili eno dvomotorno letalo.

31. julija: Proti naši razvrstitvi na Siciliji razvija sovražnik z uporabo svežih sil in ob močni podpori letalstva svojo ofenzivno akcijo, ki so jo italijanske in nemške čete v ostri borbi zadržale. V silovitih bojih prejšnjih dni se je po hrabrosti in vztrajnosti odlikovala motorizirana oklopna skupina pod poveljstvom polkovnika Goffreda Riccija iz Cesene. Lovci Osj in protiletalske baterije so uničile 16 angleško-ameriških letal in sicer 15 nad Sardinijo, 2 nad Sicilijo, 2 nad Egejskim morjem in 2 nad Grčijo. V zraku nad pokrajino Lazio so naši lovci včeraj prestregli sovražno letalsko skupino in sestrelili brez lastnih izgub 4 štrimotorna in 2 dvomotorni letali.

1. avgusta: Na sicilski fronti so bile tudi včeraj ostre borbe. Na področju pri Regalbutu so bili zavrnjeni silni ponovni napadi sovražnika. Nasprotni pomorski oddelki so bombardirali kraje na obronkih Trenskega in Jonskega morja pri Kalabriji, ne da bi povzročili omembe vredno škodo.

2. avgusta: V severnem in srednjem odseku sicilskega bojišča se čete Osj z živahnimi protinapadi vztrajno upirajo stalni sovražni ofenzivi. Včeraj je sovražnik izvršil akcije letalskega bombardiranja nad Neapljem in pomorskega obstreljevanja pri Salerno. Pomembna škoda v Neaplju, kjer so lovci sestrelili 2 letali, 3 pa obrambno topništvo.

General Ambrosio.

Silovita bitka pri Orlu

Na vzhodni fronti se neprestano nadaljujejo silne borbe pri Orlu in Bjelgorodu. Sovjetski oddelki napadajo dan za dnem, ne šteječ žrtev med moštvom in materialom. Vsekakor se tu bije najusodnejša bitka v svetovni zgodovini.

Pa tudi večji del ostale vzhodne fronte je v ognju. Sovražni letalci pa so zadnji čas zlasti napadli Hamburg in nekatera druga večja nemška mesta. Preteklo nedeljo je velik oddelek ameriških bombardnikov napadla rumunsko petrolejsko ozemlje, imel pa je pri tem velike izgube.

Prebivalstvu Ljubljanske pokrajine!

Gorostasne in najbolj neverjetne vesti krojijo po mestu in pokrajini.

Njihov izvor in cilji so očitno tendenčni.

Ljubljana in pokrajina, ki sta že tolikokrat dali dokaze o dobrem čutu, naj se pomirita in zaupata odgovornim oblastem in naj odgovorila z zdravo in pošteno propagando vsakomur, ki bi poskušal motiti resno delo in zavest vseh dobrih mislečih.

Poveljništvo bo neusmiljeno postopalo z vsakim ponavljam: z vsakim, ki razširja tendenčne vesti.

—o—

V zvezi z vestmi, ki so jih prinesli časopisi in srednjih ukrepov za osvoboditev političnih obsojencev, izjavljam, da se te mere ne tičejo — ponavljam: ne tičejo — ozemlja Ljubljanske pokrajine ter bodo zato še nadalje ostali v veljavi dosedanj predpisi.

V izogib mučnih posledic opozarjamo, da se bo vsaka skupna manifestacija z namenom zahtevati od oblasti osvoboditev političnih internirancev, smatrala, kakor je to predvideno v členu 2. razglasa z dne 27. julija tega leta, ter bo zadušena z merami, ki jih predvideva ta razglas.

Ljubljana, 31. julija 1943.

GENERAL ARMADNEGA ZBORA
POVELJNIK GASTONE GAMBARA

DOMAČE NOVICE

*** Pisateljica Lea Faturjeva je umrla v nedeljo zvečer v Ljubljani.** Dosegla je starost 78 let. Po rodu je bila z Notranjskega in je doživela ljudsko šolo, nato pa se je sama izobraževala in je napisala dolgo vrsto povesti, zgodovinskih romanov in manjših črtic, zlasti tudi pravljic. Dolga leta je gospodinjala svojemu bratu, upokojenemu železniškemu ravnatelju. Pokopali so jo v torek popoldne pri Sv. Križu.

*** Smrt Srečka Magoliča,** 16. julija je umrl v Ljubljani v visoki starosti 84 let upokojeni tiskarniški ravnatelj g. Srečko Magolič. Bil je nadarjen mož, ki je znal imenitno slikati in šaljivo pisati. V mlajših letih je bil tudi odličten telovadec. Poznala ga je vsa Ljubljana.

*** Smrt blage matere.** V starosti 76 let je umrla v soboto v Ljubljani ga. Julija Močnikova, mati solastnika znane ljubljanske tvrdke »Malina« g. Franca Močnika. Bila je splošno spoštovana zaradi plemenite dobrotljivosti. Pokopali so jo v ponedeljek popoldne.

*** Na Vrhniki** je poslednjega julija praznoval 80-letnico g. Ignacij Rozman, menda najstarejši tesarški mojster v Ljubljanski pokrajini. V mlajših letih je bil v Ameriki, od koder se je čez leta vrnil domov in si ustvaril prijazno družinsko ognjišče. Od devetih otrok jih živi še šest in so vsi preskrbljeni. Najstarejšemu vrhnikiškemu občanu veljajo tudi naše čestitke.

*** Zlato poroko** sta praznovala v Trnovem v Ljubljani g. Martin Štibernik in ga. Marija. Kljub visoki starosti sta še čvrsta. Zenin šteje 78 let, njegova družica pa 75 let. Imela sta osem otrok, živita pa samo še dva. Hči Ivanka je poročena s posestnikom Buhom in gospodinji na svojem domu, sin Martin pa je v Ljubljani zlasti znan kot izvrsten tenorist.

*** V Smartnem pri Litiji** je umrl France Hauptman, po domače Polarjev stric, star 84 let. Pomagal je 1885 ustanoviti gasilsko četo. Daleč naskrog je bil znan kot izvrsten pevec in šaljivec. Na zadnji poti ga je spremlilo mnogo ljudi in so pevci zapeli žalostinke.

*** V Gorenji vasi pri Ribnici** je mlado dekle domala postalo žrtev plamenov. 16letna Tončka Širceljeva je stala preblizu ognjišča in že ji je začela goriti obleka. Razen tega se je opekla s kropom po obrazu in rokah. Nevarno opečeno so pripeljali v ljubljansko bolnišnico. Nadalje je v Gorenji vasi padel s strehe in dobil hude notranje poškodbe 50letni tesar Jakob Hönigmann.

*** V šolo za zaščitne sestre v Ljubljani** se sprejemajo dekleta v starosti od dovršenega 23. do 24. leta, ako imajo z uspehom dovršeno nižjo srednjo ali meščansko šolo. Biti morajo telesno in duševno popolnoma zdrava. Mesečna oskrbina znaša 190 lir. Ob vstopu v šolo morajo imeti predpisano delovno obleko. Rok za vlaganje prošnje poteka 25. t. m. Prošnje naj se vložijo na naslov: Šola za zaščitne sestre, Ljubljana, Bleiweisova cesta 25-I.

*** Stoletnica papirnice v Vevčah.** Letos je poteklo sto let, odkar so začele Vevče izdelovati papir. Dne 14. septembra 1840 je industrijec in graščak Fidelis Terpine iz Fužin kupil od Janeza Pogačnika mlin na šumu v Vevčah na desnem bregu Ljubljanice, kjer stoji danes papirnica. Vevče, in ga predelal v stiskalnico za olje, ki je obratovala do leta 1865. Obenem je uredil tvornico za papir. 14. junija 1843 je stekel izpod papirnega stroja v Vevčah prvi list papirja. Vevške papirnice so bile v bivši banovini tretje največje industrijsko podjetje in se jim gotovo obeta še lepa bodočnost.

*** Pesle civilnega komisarja za črnomaljski okraj** izvršuje do nove odredbe komisar agentov javne varnosti dr. Ferdinand Pepe.

*** Zamenjava poslovnih knjižic.** Opozarjamo, da se morajo delovne knjižice za delavce in legitimacije za nameščence zamenjati najkasneje do 5. novembra z novimi. Stare knjižice se zamenjajo pri občini, v kateri posluje industrijsko podjetje.

*** Začasna omejitev obsega dnevnikov.** Po odredbi ministrstva za ljudsko kulturo izhajajo vsi dnevniki v kraljevini Italiji in torej tudi v Ljubljani do nadaljnjega štirikrat na teden na dveh in dvakrat na teden na štirih straneh. Jutranjiki imajo po štiri strani ob četrtkih in nedeljah, obodnevnik pa ob četrtkih in sobotah.

*** Vroče poletje imamo.** Vročina prišča že vso zadnjo tretjino julija in avgusta in se utonjuje. Dne 19. in 20. julija je bilo nad 30° C in pretokalo nedeljo pa se je živo srebro spet dvignilo nad 30° C. Vsekakor je vročina v dobri nastih dni ugodna za vinske sorvice, za paradižnike in za razno sadje. Ponekod so že dožele prve slive. Ljubljanzani trdimoma romajo, da voči, pa tudi deželani se pridno hladijo ob potokih.

Uporaba domačega sadja

Prav važno je vprašanje uporabe domačega sadja. Znano je, da se največ sadja uporabi v presnem stanju in v obliki alkoholnih pijač. Uporaba svežega sadja postaja tudi pri nas važno vprašanje prehrane. Ljudje kaj radi posegajo po sadju, le doseči bi bilo še treba, da bi se sadje primerno pocenilo. Saj vendar ne gre, da bi zdravo sadje prodajali še naprej tako drago, kakor ga prodajajo zdaj. Vemo, da si mnogo prijateljev sadja ne morejo le tega privoščiti, kolikor si ga jim srce poželi. Uporaba sadja pri nas, ko pride na vsako osebo povprečno samo 12 dkg, je za potrebe ljudskega zdravja veliko premajhna. Treba je čim bolj priporočati uporabo domačega svežega sadja. Povečanje domače potrošnje svežega sadja ne bo samo v korist prodajalcu, ampak tudi kupcu.

Uporaba sadjevca je v vinorodnih, posebno pa še v nevinorodnih krajih zelo velika. Sadjevec je zdrava in dobra pijača. Malenkostna količina alkohola, ki je v njem, delavnemu človeku pač ne more škodovati. Sadjevec je postal pri nas že prava narodna pijača. Boljše je namreč, da se iz sadja prideluje skoraj neškodljivi sadjevec, kakor pa da bi iz sadja kuhali žganje, ki je za narod pogubno. In prav zaradi tega bi bilo potrebno izdajati kratka in cenejša navodila, kako pridelamo in ohranimo dobro sadno pijačo.

Ali ne bi kazalo, da bi se iz sadja prideloval tudi sadni sok, ki je brez vsakega alkohola? Da, prav bi bilo. Saj sokovi niso prepojeni alkohola in zaradi tega zdravi. Sadni sokovi se proizvajajo v naravnem in zgoščenem stanju. V naravni gostoti se pripravljajo z mehanično sterilizacijo in s pastilizacijo sokov, s shranjevanjem soka v mrzlih prostorih, ali pa z dodatkom kemikalij, da preprečimo alkoholno vrenje. V zgoščeni obliki pa sokove lahko vkuhavamo ali pa pustimo, da sok zamrzne. Ti sokovi se potem uporabljajo razredeni z navadno vodo, sodavico ali slatinami kot izborna pijača v vročih dneh. Ali ne posvečamo sadnim sokovom le premalo pozornosti? Pri nas je proizvodnja in prav tako tudi potrošnja sadnih sokov zelo majhna. Največ naredi še malinovca. V gospodarstvenem in zdravstvenem oziru naroda pa je, da z vsemi silami pospešujemo proizvodnjo naravnih brezalkoholnih sokov. Naš kmetijski šolah bi bilo postaviti naprave za pouk in za proizvodnjo teh sokov.

Svoj čas so na kmetih mnogo sadja sušili. Sadje so sušili kar na pečeh ali pa na sušilnicah za lan. V novejšem času pa se kmetje lahko poslužujejo posebnih sušilnic za sadje. Z vsemi razpoložljivimi silami si moramo prizadevati, da pospešimo sušenje sadja v dobrih sušilnicah. Sušenje pa mora biti seveda načrtno. Pri nas sušimo v glavnem le tepke, češnje in jabolčne krljce. Pospeševati pa moramo tudi sušenje

zlahnih hrušk, posebno zgodnjih, dalje marelic, breskev, lupljenih sliv in jabolc za domačo uporabo in za izvoz.

Tudi predelavi sadja v razne meze in sadni kis moramo posvetiti vso pažnjo. Sleherni kmečki dom mora imeti v domači zalogi dovolj posušene sadja, sadnih mezz in sadno pijačo, saj vse to dajejo domači vrtovi in kaj malo stroškov je s tem. Tudi sadnega kisa mora imeti vsaka kmečka gospodinja za vse leto dovolj. Naša zemlja ima dovolj najrazličnejšega sadja, posebno Bela Krajina in kočevski okraj so bogati raznih sadnih vrst. Iz teh krajev je namreč mnogo ljudi potovalo po svetu in so videli marsikaj. Iz tujine so prinašali domov razne sadne cepiče in na domačih vrtovih boljšali sadne vrste. Mnoge novejših vrste so se pri nas izredno hitro udomačile.

Prav bi bilo, da se sadjarji z vsem srcem posvetijo svojemu vrtu, svojemu drevju, da bo bogato obrodilo. Z vsem srcem naj se tudi posvetijo misli, kako bodo čim bolj koristno uporabili tisto, kar jim bo zrastle na grevesu, kar jim bo dala narava. Eno naj velja: Ne kuhajte žganja, ampak sadje v meze, sadne sokove, največ pa v sušilnice. Pozimi suho sadje kaj prav pride.

Kaj napravimo s kislim jabolčnikom? Če je jabolčnik že tako kisel, da ima duh in okus po kislu, je najbolje, da ga porabite za kis. V ta namen ga postavite na toplo mesto, kjer bo okrog 25° C toplote, in to v odprti posodi (kad), da se bo še bolj skisal. — V primeru, da jabolčnik še ni močno kisel, ga segrejte na kakih 65 do 70° (kotel), da uničite v njem vse glivice ocetne kisline, nakar ga shladite in zmešajte (zrežite) s kakim drugim, najbolje novim jabolčnikom ter ga nato čimprej porabite za delavce ali kako drugače. Tako ozdravljen in potem z drugim jabolčnikom pomešan jabolčnik namreč ni več tako stanovit in se ne drži dolgo. Kislina se nazadnje lahko odvzame še s pomočjo čistega ogljikovokislega apna, ki se dobi v obliki belega prahu v drogeriji. Prodaja se pod imenom plavljene krede in je najčistejši apnenec. Za 1 hl jabolčnika (sto litrov) vzamemo 66,5 do 100 gramov ogljikovokislega apna. Prašek se najprej izpere v škafu čiste vode, nakar pustimo, da se usede, nato vodo odlijemo in pranje še enkrat ponovimo. Nato vodo odlijemo, prašek zmešamo z nekaj jabolčnika v redko kašo in med mešanjem vlijemo v sod. Jabolčnik se bo pri tem močno penil. Sod se mora zaradi tega rahlo zapreti. Počakamo 4 do 6 tednov, da se kislina izloči (apno se spoji s kislino v drobna zrnca), nakar se jabolčnik pretoči. — Navedli smo vam torej tri primere za postopek z jabolčnikom.

*** Sončnice evetó.** V okolici Ljubljane, še zlasti na Barju, so nekateri kmetovalci nasadili letos mnogo sončnic, ki so zadnje dni v najlepšem cvetju in jih trumoma obiskujejo čebelice. Ponekod so cele njive teh rož, ki se od jutra do večera obračajo za soncem in bodo s svojim semenom dale mnogo zlahnega olja. Priporočljivo je, da bi imeli v Ljubljanski pokrajini vsako leto mnogo sončnic.

*** Borba proti krompirjevemu hrošču.** Koloradski hrošč povzroča vsako leto mnogo škode po nasadih krompirja na vsem svetu. Po prvi svetovni vojni se je zlasti razširil v Evropi. V raznih državah imajo predpise o zatiranju tega nevarnega škodljivca. Tudi naši kmetovalci se ne pritožujejo zaman nad njim, vendar lahko upamo, da bo v nekaj letih tudi pri nas dosežen popoln uspeh. V Nemčiji se vrše poizkusi za vzgojitev nove odporne vrste krompirja. Strokovnjaki so prepričani, da bo v nekaj letih uspelo to novo vrsto krompirja tako vzgojiti, da bo prinašala enak pridelek kakor najboljši dosedanje vrste.

*** Toča v St. Lovrencu na Dolenjskem.** Pretekli petek je zadela večino šentlovrenške župnije huda nesreča. Po sobarnem dnevu je pričelo proti večeru treskati in se je vsuša debela in gosta toča, ki je klestila blizu pol ure med viharjem in nalivom. Bila je za vrh debela in je pobelila tla, kakor da je zavnel sneg. Pobil je posebno v Gornjih Pranečah, Mekotah in Medvedniku. nato v Martini vasi, Vrhovem, Mačjem dolu, Dolnji in Gornji Pranečah, St. Lovrencu in Kukenberku. Manj so bili prizadeti Veliki in Mali Videm in Krčina. Toča je uničila koruze, proso, ajdo, fižol in druga pridelka, sadje je uničeno, drevje okleščeno. Najvišje odnašal zemljo z njiv, toča pa je ubila nekatera okna. Takega neurja tudi najstarejši ne pomnijo.

*** Dva zlatomašnika.** V nedeljo, 25. julija, sta v Stični darovala zlato mašo gg. župnika Jernej Klinc in Peter Švegelj. Prvi je 76 let star ter je bil 37 let za župnika na Javorju in napo-

sled na Vačah, drugi pa ima 77 let in je zadnjih 20 let služboval v Kalobju pri Celju. Oba živita zdaj v samostanu v Stični.

*** Ljubljana je zahtevala letos že tretjo žrtev in sicer je v nedeljo popoldne utonil 30letni pekovski pomočnik France Slivšek z Gmajne. Brčkone mu je v vodi postalo slabo. Voda ga je potegnila v globino in so ga našli šele v ponegljek zjutraj.**

*** V Rašici v Ponikvah** je pri Mlinarjevem jezcu utonil 22letni Vinko Vidmar. Vroč dan je zvalbil fante v vodo, čeprav so bili zaradi kolesarjenja razgreti. Vinko se je prvi soustil v vodo, ki je komaj čez meter globoka. Naenkrat ga je prijel krč in je izginil pod vodo. Tovarša sta ga skušala rešiti, prihitelj je tudi mlinar, ki je oblečen skočil v vodo, da bi pomagal, bilo pa je vse zaman. Pokopali so nesrečnika na Vidmu. Z družino sočustvuje vsa okolica.

*** Strela tudi na Gorenjskem.** V Kranjski gori je med nevihto tresčilo v hišo strojarja Franceta Vajta. Brž je zgorelo leseno nadstropje. Domači so mogli rešiti le sebe in nekaj predmetov, medtem ko je hiša, v kateri je bila tudi strojarna in veliko izdelanega blaga, postala žrtev plamenov. Gasilci so preprečili, da se niso vnele tudi sosedne hiše.

*** Zaklad v peči je izginil.** Pred ljubljanskim sodiščem je bila obtožena gospodinja pomočnica Francka, da je svojem gospodarju odnesla iz peči gostilniške sobe 15 kg gnjati in 40 kg svinjske masti. Gostilničar je namreč te dobrote spravil v peč, ponoči pa je bil ključ gostilniške sobe zaupan Francki. Ko je Francka junija zamenjala službo, je izginil tudi zaklad iz peči. Francka si je nakupila 3 pare čevljev, lepo obleko in klobuk. Obsojena je bila na 5 mesecev strogega zapora, a le pogojno za tri leta, ker doslej še ni bila kaznovana.

*** Sadje sveže stalno kupuje Otrin Rakek.**
*** VELIKE POVEČANE FOTOGRAFIJE** po vsaki sliki izdeluje lično in solidno foto BEM, LJUBLJANA, Wolfova 6.

Prešar Matija in njegova ženitev

I.

Pod nizkim lesenim stropom z začrnelimi tramovi je zagorela petrolejka.

Matija je vrgel ogorek vžigalice na pod, se zagledal v luč, pomežiknil in privil stenj. Nato je stopil k napol črvivi mizi v kotu, segel v žep kamžole, privlekel iz nje dve pesti drobiža in ga stresel na mizo.

Sedel je na polomljeni stol in pričel preštevati. Pri tem je najprej izločil desetake, ki so bili pomešani med drobižem, ostali drobiž pa je polagal na kupčke in štel.

»Ampak, hentanjo je to čudno,« je mrmral sam s seboj in podrsal ves drobiž v plateno vrečico. »Čudna je, ta Lenka, Bogonarjeva Lenka! Se prikazala se ni, babnica neumna, da bi povedala, kaj misli. No, zaradi ženitve, seveda. Kar vseč mi je Lenka, prav zares mi je vseč. Se nobena me nikoli ni pánala, ta me pa je. E, Lenka zna, prav zares, da zna...«

Matija je med tem samogovorom vrečico z denarjem povezal s konopcem, se odzibal k razmetani postelji v drugem kotu sobe in pobasal vrečico pod vzglavje.

»O, muca, si prišla, kaj?« se je razveselil in šel odpirat vrata.

Velika siva mačka se je splazila noter, se začela sukati Matiji okrog nog in skočila nato na stol ob začrnelem pločevinastem štedilniku.

Matija je pobožal mačko po svilenem kožuhu. »Si lačna, kaj ne? Saj bova skuhala, bova, bova. Cak, mlečno kašo bom naredil, tista bo zate, muca. Pa tudi jaz jo imam rad.«

Matija je zakuril v štedilniku, pristavil mleko in vsul vanje nekaj pesti pšena.

Nato je sedel kraj štedilnika in začel pogovor z mačko.

»Veš, muca, gospodinja, bova dobila k hiši, prav zares. Takoj po velikonočnih praznikih bo prišla, tista Bogonarjeva Lenka veš, še mlada, precej mlajša od mene. Ampak bogata, bogata! Menda ima več denarja, kakor pri nas smeti. To bo življenje, to! Jaz bom preše vozil po vaseh, Lenka bo pa doma gospodinjila in — če Bog da — otroke zibala. Tako bo, ali razumeš, muca?«

Matija se je zadovoljno kehljal, muca pa je mežikala in zadovoljno predla.

»Seveda,« je nadaljeval Matija in mešal kašo, ki se je bila že nekoliko prismočila. »Lenka je še boječa, srám jo je, pa ne mara, da bi se kar brž razoznanilo o možitvi. Zato, pa prav zato, noče zdaj Lenka od mene preš kupovati, češ, kaj bi se dajal ljudem v zobe, ko pa imajo take jezike. Meriš takole pred hišo, meriš, nameriš merico, dve, tri in več, zraven pa malo pokramljaš, pa so ti že pri oknu, jeziki babji. O, Lenka to ve, verjameš, muca, pa noče ven iz bajte, kadar privozim s cizo mimo. Imaj

prav, čisto prav ima — vzela se bova lahko brez klepetulj in brez jezikov, veš muca, he-he...«

Kaša je bila menda že dovolj kuhana in dovolj prismojena, zakaj Matija je vzel s police nad štedilnikom lončeno skledo, stresel vanjo kašo in jo postavil na pod.

Mačka je skočila s stola in s kvišku štrlečim repom pričela plesati okrog kaše.

Matija se je zabehetal.

»Takole sem se jaz smukal okrog Bogonarjeve Lenke, dokler ni prikimala in rekla, da me vzame. Precej merič preš sem nameril, preden sem se upal vprašati Lenko. Cak no, kako je že bilo? Ti Lenka, sem dejal, sam sem, bajto imam, prestar še nisem, a tudi ti si sama, ne prestara, ne premlada, bajte pa nimaš, samo kot v bratovi kajži, brez cvenka tudi nisi — če hočeš, pa se vzemiva. Joj, muca, če bi ti vedela kako so Lenko te besede vžgale! Kar poskočila je, se zasmejala, menda od sreče in dejala: Seveda, Matija, takoj po Veliki noči, da veš, bo porokal in je zbežala v bajto. Od takrat sva z Lenko ženin in nevesta...«

Bogve kaj še vse bi bil Matija mucj natvezel, da ni tedajci v veži nekaj zaropotalo. — Kaj nisem zapahnil vrat? — je pomislil Matija; a kmaj je pomislil, že so se na stežaj odprla vrata in v sobo je planil možki s zakrinkanim obrazom s pištolo v roki.

»Če boš kričal — ustrelim!« je zapovedal in se postavil pred prestrašenega Matijo.

Mačka je zamijavkala in zbežala pod posteljo. —Kaj — kaj pa — pa hočeš od mene?« je Matija ves trepetal, sedeč na postelji ob vzglavju.

»Takoj boš zvedel. Najprej mi izroči tiste solde, ki jih imaš pod blazino, da ne bo skušnjave!«

»Saj, saj —«

»Molči, če ne —!«

Matija je s trepetajočo roko privlekel izpod vzglavja vrečico z denarjem in jo izročil neznanu. Ta jo je hitro pobasal za rajco in vprašal:

»Ali poznaš Bogonarjevo Lenko?«

»Se — seveda jo poznam, saj — saj —«

»— saj si njen ženin, hahaha! Cuden ženin! Na nebesa bi mislil, ne pa na ženiteve!«

Matijo je kar mrz stesal, od jeze in od strahu, a zakričati se ni upal, ker je bila pištola v rokovjačevi roki naperjena naravnost vanj.

Pa če bi tudi zakričal, saj bi ga nihče ne slišal, ker je bajta stala bolj na samem.

Kazalo mu torej ni drugega, kakor molčati in — odgovarjati na vprašanja.

»Poslušaj,« je rekel neznanec. »Pojutrišnjem je veliki petek. Na ta dan gre vsak pošten kristijan v cerkev; tudi ti boš šel, ali ne?«

»Se — seveda bom šel...«

»Ne boš šel! Zvečer, ko bodo vaščani v cerkvi, te bom čakal doli pri treh hrastih. Pridi tja

in prinesi denar, ki ga boš dobil od Bogonarjeve Lenke. Če ne prideš, bli pa če komu črneš v vsem tem, potem si zapomni, da nobene Velike noči ne boš več doživel. Lahko noč, strahopetec, hahaha!«

Se preden se je Matija dodobra zavedel, je rokavjač že izginil iz sobe.

Matija se nekaj časa še ganiti ni mogel.

»Sveta mati božja,« je zajokal in se prijel za glavo, »vse moje težko prislužene denarce mi je rokavjač odnesel. Joj, joj, kaj bo! In še Lenka bo morala dati, kar ima! Kako bova pa živila! Kaj takega, kaj takega!«

Se opazil ni, kako se je mačka priplazila izpod postelje in šla lizat kašo, ki se je bila še zdavnaj ohladila.

Pa mu tudi ni bilo do jedi; še pogovarjati se mu ni več ljubilo z mačko.

Sel je, zapahnil vežna vrata, upihnil luč in se vrgel na posteljo.

A vso noč ni zatislil očesa.

II.

Ko je navsezgodaj prilezel pred bajto, je našel na tleh — pištolo. Bila je taka, kakršne kupujejo otroci po sejnih za bore nekaj novcev.

Matija je natovoril na cizo vrečo s prešarjem, pozaklenil in odšel po kupčiji.

A najprej se je oglašil pri Bogonarjevi Lenki. Bila je sama doma, brat gospodar in drugi domači so odšli na polje.

»Lenka,« je začel Matija in ni vedel, kako naj nadaljuje. »Lenka, nekaj ti imam povedati...«

Petintridesetletna Lenka, zajetna ženska s pogastim, veselim obrazom ga je debelo gledala. Venomer ji je šlo na smeh.

»Kaj pa vendar, Matija?«

Zdaj je dobil Matija nekoliko več poguma in je razodel Lenki ves dogodek prejšnje noči.

»Kaj?« se je zavzela Lenka. »Od mene rokavmavh zahteva denar? Kje ga bom pa vzela, saj si za veliko noč še obleke nisem mogla kupiti, kar s staro bom morala opraviti...«

Matiji so od presenečenja kolena klecala, zidal je v Lenko, kakor bi ne bil več pri pameti.

»Pa če bi tudi imela denar,« se je jezila Lenka, »ga menda ne bom šla dajat rokavmavharjem. No, ta bi bila lepa. Ti si pa res pravi svetnik, Matija! Orožnikom bi šel naznanit, pa jet«

»Za vse na svetu ne! Kaj pa bom imel od tega, ko bo pa mrha denar že požrl! Takile noprividpravi so vsega zmožni; še ubije me lahko iz maščevanja, ali pa bajto zažge. Ampak, Lenka, če praviš, da nimaš denarja, kako se boš pa možila?«

Zdaj se je Lenka na ves glas zasmejala.

»Taki ste dedci, da! Na denar se ženite, ženska vam je deveta briga. Če se bom omožila, bom vzela takega, ki me ima zares rad, ne sa... moje jurje... Si slišal, Matija?«

Ves poparjen je Matija odšel, še zhogom ni

OBSEDENEC

NAPISAL L. DOUGLAS

Roman iz zdravniškega življenja

6

Ni zaman izgubljal časa. Stopil je k mizi in vzel z nje Sveto pismo. Besen sem dvignil roko, da bi ugovarjal in sem dejal odločno: »Ako mi namestite govoriti o svetem pismu, vedite, da me niti najmanj ne zanima!«

»Vidite?« je vzkliknila Nancy. »All vam nisem rekla?«

V moje presenečenje, je položil sveto pismo nazaj na mizo in obstal zamišljen s pipo v ustih. Nato je povzel: »No prav... tudi mene ne zanima... razen morda kot velevažna zgodovina velikega religioznega sistema... izvzemši eno stran, ki sem jo bil iztrgal... Hotel sem vam le pokazati ta poseben primer biblije. Hotel sem vam le povedati, da v njej manjka skrivnostni rek moči. To stran imara shranjeno drugje!«

»Kaj piše na njej?« sem radovedno vprašal. »Oh,« je mirno odvrnil, »na tisti strani se nahajajo pravila, kako si pridobiš vse, kar želiš, kako lahko storiš vse, kar hočeš in postaneš to, kar bi bil rad.«

»Kaj je na tisti strani?« sem znova nestrpno vprašal.

»Zares hočete vedeti?« je nekako nezaupljivo vprašal in me pozorno pogledal.

»Da,« sem vzkliknil.

Besede, ki so nato sledile, so bile izgovorjene počasi, druga za drugo:

»Želite — bolj — kakor — ste — kdajkoli — prej — želeli — kaj — izvedeti?«

»Da,« sem pritrdil, in bila je resnica.

»Povejte to,« mi je ukazal.

»Ponovil sem: »Bolj — kakor — sem — kdajkoli — prej — želel — kaj — izvedeti!«

Njegovo vedenje se je na mah izpremenilo.

»Dobro. Zdaj lahko govoriva!«

Vtaknil je roko v notranji žep suknjica in vzel iz njega listnico. Iz listnice je vzel zgánjen popisan list. Čital sem ta list, on pa mi ga je natančno razlagal.

Nancyjine oči so bile globoko zamišljene, ko je Bobby prenehal čitati, da se je za trenutek ozri nanjo.

»Ste pripravljeni za odločilni udarec? Ako ste, vam bom prebral naslednji odstavek.«

Sele proti četrti uri zjutraj sem odšel iz Randolphove hiše in ko sem bil naposled dovolj pretresen zunaj v temi, sem čutil, da moje življenje nikoli več ne bo enako prejšnjemu. Ves uspeh, ki sem ga bil poslej dosegel v svojem poklicu, dolgujem izključno tej skrivnostni moči, ki mi jo je Randolph te noči zaupal.

Dolgo časa je bilo vse tiho.

»Nekako do tu sem prebral,« je naposled izpregovoril Bobby.

»Več ko dovolj... bi dejala!« je vsa potrta zavzdihnila Nancy.

»Končajva torej,« Bobby je vstal in pogledal na uro. »Vi in jaz dobro veva, da je bil dnevnik pisan takrat, ko je bil dr. Hudson

preobložen z delom, slabega zdravja, jako slabih živcev. Morda ga niti ne bi smela čitati. Kaj bi dejali, ako bi se nama posrečilo pozabiti to, kar sva doslej prebrala?«

Nancy je nervozno bobnala po mizi.

»Kdo ve, kaj je bilo na tisti strani?«

Bobby se je zasmejal.

»Govorite kakor dr. Hudson! Priznati moram, da bi tudi jaz to hotel vedeti!« Krepko je stisnil Nancyjino roko. »A naj se še tako upirava temu dnevniku, oboja dobro veva, da ga bova do kraja prebrala, že zato, da bi vedela vse; zdaj pa bodiva vsaj med seboj iskrena in ga čitajva takoj dalje! Ste pripravljeni?«

Nancy je prikimala, ne da bi ga bila pogledala.

»Pazite! Da še midva ne izgubiva živcev!«

Bobby si je prižgal cigareto in z rokami v žepih stopil k oknu. Naslonil se je nanj in pozorno motril Nancy.

»Jaz ne bom izgubil živcev! Ne bom ga več bral! Slabo mi je od tega. Lahko nadaljujete vi, ako hočete... Jaz ga imam dovolj!«

Nancyjin glas je bil zastrt, ko je izpregovorila:

»Ne boste se ga mogli osvoboditi... Pregloboko že tičite v tem... Sami vesto to!... Predvzelo vas je!... Zdaj razumem, zakaj je šel tista večera v Randolphovo hišo. Nek občutek je to... občutek neizbežnosti...«

»Dovolj, Nancy!... Smešno je!«

Mladi Watson si ni mogel izbrati bolj nekladnega trenutka, da je prišel trkat na vrata. Gospa Ashfordova je imela gosta in Watson hotel naglo oditi, toda Nancy ga je poklicala nazaj.

»Pridite nazaj! Gotovo se še spominjate spodaj Merricka.«

»Da,« podal mu je roko. Okrenivši se k Nancy, ji je povedal, zakaj je prišel.

»Vaš gospod Folsom ne bo več dolgo... Kmalu bo popolnoma brez zavesti. Rad bi vas videl,

rekel. Od tedaj pa tudi ni več mislil na Lenko. »Prazne babnice pa ne bom jemal,« je govoril sam s seboj, ko je tiščal cizo po nasuti poti. »Zdaj pa še celo ne, ko mi je ta rokovnjaški še tisto odnesel, kar sem imel.« Premišljeval je, ali naj gre naznanit orožnikom, ali ne. Naposled je sklenil, da ne pojde. Bal se je maščevanja, zraven ga je bilo pa še gram, češ: saj se mu bodo smejali, kakor se je Lenka, ko jim bo pokazal — otroško pištolo. Sčrbelo ga je, kaj bo na veliki petek zvečer. Ali naj gre k trem hrastom, ali ne? Če gre in ne prinese denarja, bo križ z rokovnjačem, če ne gre, pa bogve kaj bo napravil ropar z njim in z njegovo bajto. Zato se je Matija premislil in se odločil, da pojde naznanit orožnikom. Na sam veliki petek bo šel, potem pa naj orožniki ukrepejo, kakor hočejo. Ta sklep je Matijo pomiril.

III.

Na določeni dan se je že skoraj v mraku vrnil s kupčije domov. Ko je stopil v zadušlo sobo, se je ravno toliko že svitalo, da je opazil na postelji nekaj belega. Planil je tja, zgrabil in držal v roki — svojo vrečico z denarjem! Matijo bi od presenečenja domala vrglo vznak. »Moj denar, moj denar! Pomisli, muca, rokovnjač se je skesal in mi vrnil denar. Kristjan mora pa le biti, da ga je na današnji dan prevzel kes — ali pa —?« Matija ni bil toliko neumen, da bi se mu v tem trenutku ne posvetilo nekaj v glavi; to namreč, da je moral biti rokovnjač v zvezi z Lenko! Seveda, okno nad posteljo je bilo samo prpto, da je mačka čez dan, ko Matije ni bilo doma, lahko skakala ven in noter. Skozi železno rešetko pa ni bilo težko zagnati vrečico na posteljo. Matija je brž preštel denar. Niti en novc ni manjkalo. Ampak Lenka, Lenka, ta Matiji ni šla iz glave. Skoraj verjeti ni mogel, da bi bila zmožna tako ponorčevati se iz njega. Napoj zlovoljen, napol srečen se je odpravil v cerkev. Na veliko soboto popoldne, ko je Matija popravljal po sobi in se pogovarjal z mačko, je nekdo potrkal na vrata. Vstopilo je mlado deklet z otrokom v naročju. »Dober dan, stric!« Matija je zavzet obstal sredi sobe. »Kaj pa ti, Tončka? Si me vendar prišla enkrat obiskat; čigav pa je otrok?« »Moj,« je odgovorila Tončka v zadregi in povsila oči. »Tvoj? Ali si omožena?« »Ne; zato sem pa prišla; naravnost iz bolnišnice prihajam. Oče bi me gotovo spodil, pa sem rekla, da bi prosila vas, če me hočete za prvo silo vzeti pod streho.«

Videti je, da ni nikogar izmed njegovih ljudi v mestu. Nancy je vstala. »Me boste čakali?« Merrick je priklimal. »Bral bom dnevnik. Ko se vrnete, me boste našli tu.« Vrata so se tiho zaprla za njima. Hlastno sem segel po listu, ki ga je Randolph razgrnil, toda on je zmajal z glavo. »Ne še,« je dejal in se nasmehnil moji nestrpnosti. »Najprej vam ga le pokažem. A še prej vam moram nekaj povedati. Ta papir vsebuje pravila, kako priti do tiste skrivnostne moči, ki sem vam jo bil omenil. Jaz sam sem jih preizkusil.« Od nestrpnosti in nezaupanja sem se pridušeno zasmejal. »All ste videli kipi, ki sem ga klesal, ko ste jutraj prišli k meni?« me je vprašal. »Lep je!« sem iskreno vzkliknil. »Tako zelo vam je ugajal?« Bil je zadovoljen s mojim navdušenjem. »Resnična mojstrovina!« vas bo zanimalo, da sem bil pred tremi leti na Nemara bi moral biti bolj dovzet za poklone, doktor! Pa zares nisem mnogo napravil... Morda vaden kamnosek. Že od mladih let sem želel napraviti nekaj velikega. Pa nikoli nisem imel denarja, da bi se učil, nikoli časa, da bi poučil. Nekega dne pa sem stopil v neko cerkev in slišal sem pridigarja, ki je čital to, kar je zapisano na tem papirju. Videti je bilo, da to, kar je čital, ni imelo zanj nikakega pomena, ker je z monotono pojočim glasom bral zapisane besede. Tudi verniki so dremaje sedeli na svojih sedežih. Mene pa so se te besede globoko dojmile. Pobil sem v svojo siromašno hišo in naposled se mi je posrečilo najti v Svetem pismu stran, iz katere je bil čital pridigar. Evo črno na belem,

»Seveda, Tončka, prav rad. No, da je brat moj. Janez tak surovež, pa nisem mislil. Nič ne jokaj, deklet, se bo že uredilo, da bo prav. Takoj po praznikih pojdem v Zahostje, da se pomenim z Janezom. Kar odloži otročička tja na posteljo, pa sedi. Čak, malo mleka ti zavrem, potice še nimam, ne pirhov...« Takih praznikov Matija že dolgo ni imel. Njegova nečakinja Tončka in mali kričavec sta mu prinesla sonca in sreče v bajto. Tončka je vse počedila, pomila in spekla celo skromno potico. Tudi pirhov ni manjkalo. Matija je na vse nevšečnosti velikega tedna pozabil, tudi na Lenko in na ženitev. To tem bolj, ker je bila takoj po veliki noči Lenka na okli-

cih in so pravili, da bo imela trideset tisočakov dote. V Matiji je čedalje bolj raslo prepričanje, da »rokovnjač« ni bil nihče drugi, kakor Lenkin ženin, gruntarski sin iz sosedne vasi, ki se je kajpak hotel ponorčevati iz Matije in mu ženitev z Lenko izbiti iz glave. To se mu je posrečilo, a Matiji ni bilo nikoli žal. Tudi črnil ni nikoli živi duši o dogodku. Prodajal je, kakor zmeraj, preše po vaseh, doma pa je pestoval otroka svoje nečakinje in se zabaval z njim. A ko se je Tončka na očetovo željo vrnila s otrokom domov, je Matija spet sam ostal. Samotaril je v svoji bajti in se pogovarjal s mačko kakor prejšnje dni. Vinko Blenc.

Zemlja je slabo obljudena

Neki Amerikanec je nekoč izračunal, da bi bilo vse človeštvo mogoče spraviti v kockast zaboj, ki bi meril po vsakem robu 1609 m! Kam naj bi tako shranjeno človeštvo poslali, iznajdljivi Amerikanec ni povedal, ker je hotel s tem le povedati, kako malo je prav za prav ljudi na svetu. Drugi strokovnjaki pa so izračunali, da bi šli vsi ljudje, če bi se prav lepo postavili drug poleg drugega, na zamrznjeno Bodensko jezero! Slovenski ljubitelji teoretičnega računanja pa so preračunali, da bi šli, če bi stali tako glava pri glavi, vsi na Ljubljansko barje! Vse to pa so računali, ki z eno besedo povedo, da zemlja še ni preveč obljudena, da ima še prostora za veliko milijonov ljudi. Zemlja ima 500 milijonov kvadratnih kilometrov površine, suhe zemlje pa je kakih 29,2% ali niti ne eno tretjino! Po tej suhi zemlji je naseljenih 1900 milijonov ljudi in kako? Zemljevid naseljenosti nam takoj pokaže štiri dele zemlje, kjer je naseljenost zelo gosta: Evropa (razen Rusije), Vzhodna Indija, Kitajska, Japonska. Na teh delih pride v Evropi (razen Rusije) kakih 150—200 ljudi na kvadratni kilometer, na Kitajskem 200—350, v posameznih pokrajinah celo do 1000, na Japonskem povprečno po 170! Na teh delih zemlje živi približno dve tretjini vsega človeštva! Ostali deli zemlje so naseljeni veliko bolj na redko in naravnost vpijejo po ljudeh. Med temi so Kanada, Sibirija, velike pokrajine v Južni Ameriki, pokrajine v severni Afriki in v Avstraliji. Kanada je nekako tako velika ko Evropa, ima pa samo 10 in pol milijona ljudi. Je gotovo izmed vseh pokrajin na zemlji najbogatejša na rudninah in surovinah. Je na primer največji izvoznik pšenice (ob današnji redki naseljenosti), največji proizvajalec papirja, ima največja najdišča radija, 95% nikla se proizvaja v Kanadi, je neizmerno bogata na zlatu, bakru, svincu, cinu, platini, azbestu in drugih rudninah. Njeno celn-

sko ponebje je za Evropejca najprimernejše. Cenijo, da bi Kanada mogla preživljati 80 milijonov ljudi. Sibirija je zaradi političnih razmer tako rekoč zaprta, ima pa marsikaj skupnega s Kanado. Le njeno podnebje ne vabi tako, vendar pa bo tudi ob svojem mrazu — in vročinah — mogla dajati kruh še milijonom in milijonom. Avstralija meri okrog 8 milijonov kvadratnih kilometrov in ima kakih 8 milijonov prebivalcev, torej na vsak kvadratni kilometer po 1 človek! Če bi bili enakomerno razdeljeni po vsej Avstraliji, bi morali umreti od dolgega časa, tako pa je v nekaterih delih gneča, v drugih pa praznina. Tudi se opaža, da priseljevanje belega plemena ponehuje, zlasti dotok iz Anglije je zadnja leta pred sedanjo vojno močno padal in tako barvasta plemena v čimdalje ožjih krogih obkrožajo naselbine in mesta belih ljudi. Ostale pokrajine so danes za naseljevanje še manj ugodne in bi bilo treba človeku s pomočjo tehnike in medicine odpreti vrata, kar se bo gotovo še zgodilo, če bi bila v obljudenih delih gneča le prevelika. To so zlasti: Brazilija, Sahara in Sudan v Afriki in jug črnega dela zemlje. Kakor se resno govori o možnosti namakanja Sahare, tako je možno resno računati, da bo kdaj velike predele v Afriki mogoče ozdraviti od mrzlice — in človeštvo bi se odprlo tako rekoč nov svet. Značilno pri tej stiski in prostosti človeštva pa je, da je preseljevanje belega plemena še močno ponehalo, še preden je nova zemlja — Amerika — zaprla vrata priseljencem. Kakor da se je belo pleme nekako vdalo v usodo in še nenaseljen svet prepustilo drugim. Močnejše pa je preseljevanje barvastih plemen (Indijcev, Kitajcev in Japoncev), ki so v zadnjih desetletjih v Avstraliji, Kanadi in Združenih državah popolnoma nadomestili dotok belih. To preseljevanje barvastih plemen s čudovito trpežnostjo raste od leta do leta, zlasti po deželah Tihega oceana.

kako si pridobiš moč, da lahko delaš, postaneš in dobiš to, kar si želiš! Poskusil!

Na pragu se je pokazalo resno Nancyjino obličje. »Bobby,« je dejala mehko, »žal mi je, da sem vas tako dolgo pustila samega, a bojim se, da bom morala še nekaj časa ostati pri svojem bolniku.« »Dobro, kar ostanite pri njem in ne skrbite zame. Morda vam bom lahko povedal nekaj silno važnega, ko pridite nazaj. Videti je, da se bo velika skrivnost vsak trenutek razjasnila.« Nancy je oklevala; hotela je nekaj vprašati. Ko pa je videla, kako je Bobby zaposlen z dnevníkom, se je obrnila in tiho zaprla vrata za seboj.

Po teh besedah mi je Randolph ponudil skrivnostni list. Kakih dvajset vrst je bilo zapisanih na njem in rdeče podčrtanih. Mirno sem nekajkrat potegnul dim iz cigarete, med tem ko so mi oči begale po skrivnostnih paragrafi. In ko sem dvignil glavo in ga vprašujoče pogledal, je dejal: »Seveda ne morete takoj razumeti vsega pomena teh besed. Videti so priproste, saj to ni nikak predgovor, ki bi vam povedal, da pomenijo ključ do moči!« Sedel je bliže k meni, mi položil roko na kolena in mi pozorno pogledal v oči. Doktor Hudson, ako bi imeli premajhno hišo iz opek in bi jo hoteli razširiti, kaj bi potrebovali za zidavo?... Večjo množino opeke... Ako imate torej majhno, neznatno osebno, pa bi hoteli postati nekaj več, kje boste našli gradbeni material? Videti je bilo, da pričakuje odgovor in hotel sem mu ustreti. »Prav... menim, da bi našel gradbeni material pri drugih osebnoštih. Ste to mislili?« »Natanko to!« je vzkliknil. Samo ne pri, temveč v drugih!... Veseli me, da ste to povedali.

Vsi mi nagonso čutimo, da vplivajo na našo osebnost druge osebnosti. Marsikdo hodi, se smeje, govori, gestikulira natanko tako kakor nekdo drugi... Teorija, o kateri vam govorim, vam ne nalaga, naj si ogradite svojo osebnost od drugih osebnosti, marveč v njih!« »Bojim se, da je vse to preveč zamotano zame,« sem zmedeno priznal. Vstal je, šel sem pa tja po sobi. »Poslušajte! Vi veste, kako se daje transfuzija krvi. Prekrasna stvar... Nek človek vlije svoje življenje v telo drugega človeka... Doktor, kako postopate pri transfuziji krvi? Razložite mi to natanko!« Bobby je dvignil pogled, ker je slišal, da se se odprla vrata. »Mrtev?« Nancy je resno priklimala. »Kaj ste dosegli, odkar sem bila odšla?« je vprašala in si primaknila stol k Bobbyjevemu. »Kako se najbolje izvrši prenos krvi, povejte mi,« je zaprosil Bobby. »Prav... dokaj preprosta reč je to. Ena sama težava je: preprečiti je treba strditev krvi, med tem ko jo dajalec krvi daje bolniku. To dosežemo s posebnim aparatom, skrbno je treba paziti, da ne pride kri v dotiko z zunanjim svetom. — Bobby, kaj je bilo zapisano na tistem listu?« »Doselej dnevnik tega še ni povedal.« »Mislite, da bo sploh kdaj povedal?« »Prej ali kasneje bo moral povedati. Nada-ljujva. Nadejam se, da sva že blizu.« Nancy je vzela svinčnik in pričela pisati to, kar je Bobby v naglici dešifiral. Na kratko sem mu obrazložil potek transfuzije. »Zapomnite si,« je dejal in pokazal list, ki ga je držal v roki, »da je prvi korak k moči razmah... projekcija lastne osebnosti v osebnost

Vreme vpliva na človeka

Ze stara ljudska resnica je, da vplivata vreme in letni čas odločilno na človekovo razpoloženje. Goethe je nekoč dejal: »Pri visokem barometričnem stanju delam laže kakor pri nizkem.« Skladatelj Rossini je najlažje komponiral v veliki vročini in si je v sončnih dnevih velem prinesel klavir na vrt. Nasprotno pa je Beethoven ljubil hlad. Polivali so ga z mrzlo vodo po hrbtu, da je laže delal. Tudi filozof Nietzsche je bil zelo občutljiv na vreme.

Učenjaki so v novejšem času raziskovali sovislost med vremenom, letnim časom in zmogljivostjo ter so prišli do zaključka, da je zmogljivost najmanjša v zimskih mesecih. Do julija, odnosno avgusta, se dviga, v septembru in oktobru pa doseže višek.

Med živčnimi ljudmi je mnogo takih, ki vremenske razmere nanje močno vplivajo.

Moški so — kakor se čudno vidi — temu celo bolj podvrženi nego ženske, odrasli bolj kakor otroci, mestni ljudje bolj nego deželani. Posebni znaki občutljivih ljudi v slabem vremenu so: splošna razdražljivost, nemir, pobitost, neveselje do dela, nespečnost, šumenje v ušesih, omedlevice, glavobol, bljuvanje, motnje v delovanju srca in prebavil. Nekateri proučevalci so dognali s statističnimi pregledi, da pada zmogljivost v slabih dneh do 10 odstotkov. Tudi v bančnih zavodih so ugotovili, da se v tako zvanih »slabih dneh koplčijo računске napake bolj nego ob jasnem in mirnem vremenu.

So ljudje, ki nosijo naravnost »barometre« v svojem telesu. Vremenske spremembe čutijo že v naprej z bolečinami v udih in starih ranah. Primer za to nam nudijo nekateri revmatiki. Posebno dobro slutijo nevihte. Pa tudi pri nekaterih živalih se kažejo podobna znamenja.

Vidimo torej, da je človek silno odvisen od velikih dogajanj v naravi, čeprav se je še tako osvobodil njenih sil.

Vprašanje nastane, kaj povzročajo prav za prav te pojave? Nekateri navajajo kot vzrok zračni pritisk, vlago, temperaturo, vetrovnost, drugi špet zračno električno napetost, radioaktivnost, množino kisika v zraku. Resnica bo pač ta, da vplivajo vse te stvari, in sicer ne kot pravi vzrok za nastop nerazpoloženja ali bolezni, temveč le kot njih sprožilci. Organizem mora imeti že sam pogoje za to nerazpoloženje ali bolezen v sebi, ki ju potem ti vremenski vplivi spravijo do izbruha. Še najbolj verjetno se zdi, da ima pri tem elektrika največjo vlogo, kajti edino na ta način si lahko razložimo vpliv vremenskih sprememb na daljavo, to je, da organizem reagira nanje, še preden so prav nastopili, ali med tem, ko so še nekje daleč od njega. S tega stališča, bi dejali,

da povzročajo spremembe v zemeljski atmosferi spremembe v električnem ravnotežju zračnih mas, ki nas obdajajo in te motnje doznava živčevje, ki ni odvisno od naše volje, nakar se sprožijo navedeni pojavi v organizmu.

Semkaj spadajo tudi vse tako zване »sezonske bolezni«:

Vžigalice nekdanj in danes

V nekaterih od sveta ločenih krajih uporabljajo ljudje še vedno jeklene in kamnitne zažigalnike, predhodnike naših lesenih vžigalic. Do 19. stoletja se je ohranil ta preprosti vžigalnik. Ozek košček jekla, časih celo dobro pozlačen, je pritrjen na bronastem ali zlatem držalu. Tak žepni vžigalnik je bil v 18. in 19. stoletju pripravno in dragoceno darilo. Eno najlepših spominskih daril so bile vrečke iz sukna, usnja ali svilu, v njih pa pipa in kresilni kamen odnosno vžigalnik.

Z napredkom v spoznavanju naravnih ved so prišli ljudje v 18. in 19. stoletju na različne načine umetnega prižiganja ognja. Tako so izumili zažigalno zrcalo, pnevmatičen in galvaničen zažigalnik in elektropnevmatične vžigalice. O teh vžigalnikih se pripoveduje, da so bili sicer dragi, toda zelo udobni in zanesljivi. Še zdaj naletimo pri premožnih rodbinah ali v muzejih na različne okrasne vrste takih vžigalnikov. A to so samo še starinski ostanki.

Kemiki so jeli posvečati večjo pozornost tistim vžigalnikom, kjer je bila vnetljiva snov pritrjena na lesene paličice. Pri tem so se vžigala lahko gorljiva telesa, kakor žveplo. Prvo tako vžigalco je izumil leta 1812. Schangel. Tudi že Bertholet je izumil leta 1806. pravo vžigalco, narejeno iz smrekovega lesa. Dolga je bila 2 in pol palca. Paličica je bila na koncu prevlečena s kalijevim kloratom in z žveplom. Če je pa pomočil človek paličico v žvepleno kislino, se je vnela, ko jo je potegnili. Te vžigalice so bile pa drage. Leta 1812 je veljalo 100 takih vžigalic nad šest dolarjev. V času, ko se je pričela doba lesenih vžigalic, so invalidi pripravljali paličice zanje. Za 100 kosov so dobivali 30 krajcarjev.

Dunajčan Werthofer je napravil oblič, s katerim se je dalo v desetih minutah izdelati 500 prličic. Pogosto so pa rabili voščenske. To so bila vlakna iz volnene preje, pomočena na enim koncu v vosek, na drugem koncu pa v zažigalno snov. Pa tudi te primitivne vžigalice še niso mogle zadovoljiti človeka. Boljši rezultat so pričakovali od fosforja, ki ga je v 17. stoletju izumil neki beneški trgovec. Fosfor je postal zelo važen pri izdelavi vžigalic. Leta 1832 sta izumila dva An-

driske, črevesni katarji, tifus in paratifus v poletnih mesecih, davica, hripa, malarija, razne angine itd. Vsaka teh bolezni daje prednost določenemu letnemu času.

Pravih zaščitnih sredstev proti tem boleznim, ki so v zvezi z vremenom, še nimamo, zato se jih moramo čuvati. Treba je torej paziti na spremembo vremena in se jim čim manj izpostavljati. Potem se bo tudi naše telo okreplilo in bo dovolj odporno za bolezni, ki ga utegnejo napasti.

gleža boljše vrsto vžigalic, ki sta jih nazvala »lucifer matches«. Počasni so prišli do spoznanja, da je treba prevleči z zažigalno snovjo konec paličice in jo prižigati s trenjem ob trdo telo. In zopet so segli po fosforju. Zasluga za izum fosfornih vžigalic gre kemiku Kammeru iz Ludwigsburga. Njega lahko imamo za ustanovitelja sedanje industrijske izdelave modernih vžigalic. Toda prvotne vžigalice so bile nevarne. Šele leta 1845 je izumil Schrötter rdeč fosfor, ki ni strupen. Tako so se razvile vžigalice, kakršne uporabljamo danes.

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

15. LAPUH

Lapuh ima v našem narodu mnogo imen; pravijo mu stipur, svinjarica, kopačica, podbel, lepiš, lepenik, lupinec, oslova stopinja in morebiti kje še drugače. To kaže, da je jako razširjena in povsod znana rastlina. Lapuh raste povsod, dasi so mu vlažni kraji ob potokih, cestni jarki, zlasti v ilovnati podlagi najljubši. Tam razprede v tleh svojo dolgo, belo koreniko. Zgodaj spomladi poženo iz korenike belo kosmata stebila, porasla z luskastimi listi. Vrh stebel se razvijejo rumeni cveti tolkanj gosto drug pri drugem v zelenem ovojku, da je videti razcvetje kakor en sam cvet. Ob robu koška se vrste jezličasti cveti, v aredi pa se goste cevasti. — Ko lapuh odcvete, začno rasti iz korenike veliki listi z dolgimi žlebastimi pecilji. Listna ploskev je srčasta, rob pa debelo nazobčan. Zgoraj so listi goli, spodaj pa sivo kosmati.

V zdravilne svrhe nabiramo liste, ki jim na kratko pristrizemo pecilje. Sušimo jih v senci na prostem ali v podstrešju. Sui listi se radi drobijo; spravljamo jih nalahko v vreče.

Liste kuhajo za čaj proti kašlju, naduhi, hripavosti, raznim boleznim izločal in jih mešajo med druga zdravila.

drugega. Skrbeti morate, da se izvrši to v popolni tajnosti, da, ako slučajno zveza ni neposredna in direktna, bo ves uspeh pokvarjen. Storitvi morate to tako na skrivaj, da niti vaša leva roka... »

Nancy je izpustila svinčnik in se naslonila na naslonjalo svojega stola.

»Bobby, tu sva! Zdaj lahko najdem tisti list!«

»Ali imate sveto pismo?«

»Bojim se, da ne, dragi.«

»Vseeno. Ga bova že dobila kasneje. Nada-ljujte.«

Randolf se je vrnil k svojemu stolu in nadaljeval s tistim glasom:

»Hudson, ko sem prvič poskusil... mirne duše vam smem zaupati ta dogodek, mladenič je bil tako hvaležen, da je pripovedoval to nekemu mojemu sosedu, dasi bi moral molčati o tem. Bil je brez posla, v hiši so imeli dolgo hudo bolezen. Bil je tako revno obtečen, da ni mogel na cesto, da bi si potkal delo. Oblekel sem ga. Povedal je to nekemu sosedu, ki mi je prišel drugega dne častitat. Tako sem napravil preko šestdeset mojih krevav prisluženih dolarjev.«

»Zapravili?« sem presenečeno zaklical. »Ali ni dobil službe?«

»O pač,« je odvrnil Randolf, »našel je službo. Seveda sem bil zadovoljen. A to mi ni koristilo. Ne lažem; drugič sem zapretel tistemu, ki sem mu pomagal, da mu zlomim vrat, ako bo komu povedal, da sem mu pomagal.«

»Ali ste že slišali kdaj kaj tako vrazjegga?« je ogorčena dejala Nancy. »Ali si morete zamisliti tako peklensko sebičnost? ... Ne dovoliti človeku, di bi mu bil vsaj hvaležen! ... In na tak način je hotel priti do Boga! ... «

»Ne pozabite, da ga je obsedla fiksna ideja.«

»Hudič ga je obsedel... mislim.«

»Morda nama bo dr. Hudson to pojasnil; nadaljujva.«

Veselo se je zasmel ob spominu na ta dogodek.

»Tisti človek je mislil, da sem bil blazen!«, je dodal.

»Mar niste bili?« sem dejal z glasom, ki ga je na mah spravil v resnost.

»Gotovo je videti blazno, kaj ne? Hočem reči... ko čutite to prvič... Ne čudim se, da ste presenečeni.«

»Več kakor presenečen sem,« sem iskreno priznal. »Gnusi se mi!«

»Tudi vam... in meni...« je šepetaje menil Bobby.

»Lahko bi se vam gnusilo,« je priznal Randolf, »ako bi si na tak način skušal pridobiti moč, da bi si nagnil denarja v svoje lastno zadovoljstvo. Toda jaz sem si hotel pridobiti spretnosti, da bi zares lahko storil kaj lepega... «

Zvečer tistega dne, ko sem izvršil svojo prvo uspešno projekcijo osebnosti, sem se zaprl v svojo sobico. Kakor ste brali tu na listu, je treba takoj zapreti vrata.«

»Oh, Randolf... za božjo voljo, kakšni blazni razgovori so to!« sem vzdihnil.

»Priznati moram, da mi ne gre v glavo, zakaj se vam zdi to tako težko sprejemljivo,« je nestrpno odvrnil Randolf. »Vraga! S tem je pač tako kakor z vsako drugo energijo! Ako se ne držiš pravila, nimaš uspeha! Šel sem torej v sobico in zaprl vrata. Zaprl sem oči. Mirno sem se skušal živeti v stanje duševne sprejemljivosti. In obrnil sem se z zaupanjem do Močne Osebnosti, rekoč: Izpolnil sem vse pogoje, da smem sprejeti moč! Pripravljen sem, da jo sprejemem! Hočem! Izvršiti hočem vsaj eno kiparsko mojstrovino!«

Iskreno vas zagotavljam, da sem takoj po končanem polzkusu v sobici začutil čudežno notranje razsvetljenje, tako kakor začetis električni stresljaj, ali kakor če prodre svetlobni žarek v temno, zaprto sobo!

Pozna noč je bila. Stopil sem iz tiste temne, zadušljive sobice s čudnim občutkom gospodarstva. Na smeh mi je šlo. Nisem mogel zaspati, do zore sem blodil po ulicah. Ob pol deveti uri sem šel k tovarniškemu ravnatelju in ga prošil za šestmesečni dopust. Ko me je vprašal za vzrok dopusta, sem mu odvrnil, da se nameravam lotiti nekega kiparskega dela.

»Morda rečesa, kar bomo lahko prodali?«

»O tem sem prepričan,« sem ponosno odvrnil. Ravnatelj je nekaj časa razmišljal, nato je dejal: »Hočem vam dati priložnost, da poskusite. Zankrat dobite vašo običajno plačo in atelje. Ako boste napravili nekaj, kar bomo lahko prodali, boste imeli tudi vi dobiček od tega. Delajte, kolikor hočete. Srečen bom, ako boste uspeli.«

Takoj sem se lotil dela. Glina je postala živa pod mojimi rokami. Barve so bile živahnješe. Ne pozabite tega, Hudson! Trava se zdi bolj zelena, nebo bolj sinje.

Tistega večera sem spet šel v sobico in takoj sem imel občutek, da je bila ustvarjena neka čudna prisrčnost med menoj in Onim.

Z ravnateljem sem govoril desetega junija, nekega petka. V začetku septembra sem ga povabil, naj si pride pogledat osnutek. Dolgo ga je gledal, ne da bi izpregovoril. Potem je dejal pristojo: »Imam nekoga, kogar bi to utegnulo zanimati.«

Osnutek je predstavljal štiriletnega otroka. Imel je odpeto srajco in bose noge. Gledal je proti nebu, ves začuden, osupel, radoveden. Naslednjega popoldne so prišli ravnateljevi kupci: nek moški in njegova žena. Žena je bila v črnini. Pred kratkim sta izgubila svojega otroka. Žena je sprva obupno jokala. Kmalu pa se je začela smehljati. Bil sem srečen; zdaj sem vedel, da sem dobro izrazil svojo misel.

Iz naše kuhinje

Riž s korenjem. Skuhaj dva neostrgana korena, ju ostrgaj in zreži na rezance. Deni v kozo dve žlici olja in zrezana korena, pokrij in duši nekaj časa, prideni drobno zrezano čebulo, osoli in pokrito duši do mehkega. Nato prideni $\frac{1}{4}$ l kuhanega, na poševne rezine zrezanega zelenega fižola in $\frac{1}{4}$ l napol kuhanega riža in žlico dobro zrezanega zelenega petršilja. Vse skupaj premešaj in duši še 10 minut, prideni za pol jajca presnega masla in postavi kot samostojno jed na mizo.

Poletna plošča s zelenim fižolom. V liter slane vrele vode stresi pol litra koruznega zdroba. Ko zavre, ga s kuhališčo predril in kuhaj pokritega 10 minut. Nato ga dobro zmešaj in stresi v kozo, v kateri si razgrela žlico olja, ter postavi za nekaj minut v pečico. Nato zvrni polento na sredo velikega krožnika, jo potresi z nastrganim parmezanom, okrog polente pa naloži pražen fižol.

Dušeni ohrovt z rižem in paradižnikom. Zreži majhno ohrovtovo glavo na rezance, jo polij s kropom, ožmi in daj v lonec, da se skuha. V kozo razpusti veliko žlico masti, zarumeni v njej košček čebule in prideni $\frac{1}{4}$ l riža, ga zalij in pusi, da se kuha 10 minut. Nato prideni kuhani ohrovt z vodo vred in dva kuhana ter pretlačena paradižnika. Vse skupaj osoli in kuhaj še 5 minut. Nato potresi jed s parmezanom.

Drobni nasveti

Sveže maslo tudi poleti. Kjer je na razpolago led ali hladilnik, ne dela spravljane surovega masla čez poletje gospodinjam nobenih preglavic. Gre samo za to, da spravimo maslo v pravo posodo, da ne izgubi svežega prijetnega okusa. Seveda ne smemo spravljati v isti hladilnik ali na led jestiva, ker bi se maslo navzelo njihovega duha. Drugače je pa, če nimamo na razpolago niti ledu niti hladilnika. Toda tudi v tem primeru lahko spravimo surovo maslo tako, da nam ostane sveže. Maslo je treba položiti v velik lonec, napolnjen z mrzlo vodo, tako da ostane v njem najmanj tri ure. Vodo večkrat menjamo. Če pa primanjkuje vode, si lahko pomagamo tako, da zavijemo maslo v mokro krpo, ki jo vsako uro znova zmocimo. Tudi lončena posoda je prikladna za ohlajitev masla, če je prevlečena z glazuro in če ima tudi z glazuro prevlečen pokrov. Če pa ni pokrova si pomagamo z zamaščenim papirjem, ki pride na poljubni pokrov. Maslo lahko spravimo tudi v peč, kjer je vedno na prepihu.

Gube na obrazu izgubiš, ako umiješ obraz čisto z vodo belih lilij. Obraz postane lep, izgubi gube in pege.

V manjših gospodinjstvih se včasih ne porabi cela velika zeljnata ali ohrovtova glava. Prerezana glava se dobro in dolgo ohrani, ako jo za-

Kako spoznam dobre jajčarice

Da imamo od kokoši-jajčaric velike koristi, ne more nihče zanikati. V sedanjih časih, ko so jajca draga in jih je težko dobiti, so jajčarice zelo cenjena perutnina. Da boste tudi vedeli, katera jajčarica je dobra ali ne, naj vam na kratko opišemo vidne zunanje znake, po katerih je že na zunaj lahko spoznati drugo od druge.

Za dobrega rejca ni najmanjše važnosti, da odbere slabe kokoši od dobrih. To odbiranje je zlasti važno pri jajčaricah, od katerih imajo rejci še posebne koristi. Vsako slabotno in v rasti zastalo žival moramo brez oklevanja izločiti iz reje. Prav tako moramo izločiti tudi vsako kokoš, ki je bila v mladosti bolna.

Dobra jajčarica

Ima dolg hrbet, polne prsi, širok in bolj nizek zadek, lega repa pa je pokončna. Kokoš-jajčarica mora biti dobro razvita in lepo mesnata. Vid mora biti živahen. Perje mora imeti gladko, čisto in blesteče. Nogi sta od stopala do vrha vzporedni, pokončni in razdalja med njima je precej velika. Kokoši, pri katerih sta greben in podbradek lepo razvita in razen tega še čista, sveža in živordeča, so dobre jajčarice. Dobra kura-nesnica ima bledičast, vlažen in širok zadek, svetle noge in svetel klup. Skube se zelo pozno, pa še to v kratkem času in skoraj neopaženo. Zdravje se mora na njej že na zunaj opaziti.

Jajčarice prično nesti v starosti 170 do 200 dni.

Dobro jajčarico poznamo tudi po tem, da ves dan skrbno brska in tudi za trenutek ne počiva. Dobro izrablja hrano, ki je mnogo potrebuje za tvorbo jajc. Kokoši, ki so zjutraj prve zunaj in večer zadnje v kurniku, nesejo jajca zelo pridno. Kadar krmimo kokoši, priteko te najprej in najbolj pridno pobirajo zrna. Pravimo tudi, da so dobre jajčarice zelo požrešne, kar pa je povsem razumljivo.

Slabo jajčarice spoznamo

po kratkem hrbtu, vitkem telesu, slabo razvitih prsih in po ozkem konicastem zadnjem delu. Takšna kokoš ima slabo perje in že na zunaj kaže, da ni posebno dobrega zdravja. Ima dolge in neobrabbjene kremplje, ker namreč rajši poseđa, kakor pa da bi brskala za hrano. Te kokoši začno nesti zelo pozno. Kokoši s slabo razvitim grebenom in podbradkom in s kalnimi očmi so slabe nesnice. Tudi živali z dolgim in ploščatim repom niso dosti prida.

Kokoši, ki se ne skubejo, ne kokajo ter imajo suh, bled greben in podbradek, so slabe jajčarice. Prav tako so slabe jajčarice tiste kokoši, ki se

ovijemo z vlažno, a ne mokro krpo in shranimo ovijemo z vlažno, a ne mokro krpo in shranimo na hladnem prostoru.

Cvetlični lonci. V porcelanastih loncih cvetlice ne uspevajo dobro, ker so pre malo porozni. Nimate namreč onih drobnih luknjic, ki jih imajo ilovnaty lonci in ki so potrebne, da se zemlja v cvetličnih loncih prežrača. Cvetlični lonci naj bodo od zunaj vedno čisti in odstrani od njih vsako nesnago in plesnivost, ker se drugače vse luknjice zamašijo.

prezgodaj skubejo ali pa se skubejo zelo dolgo, čeprav nimajo drugih značilnosti, po katerih bi jih lahko spoznali za slabe nesnice.

Dalje moramo izločiti iz reje zamaščene kokoši. Pri debelih kokoših ni zadnji del tako mehak in nežen kot pri dobrih jajčaricah. Za debele kokoši velja, da slabo nesejo in dostikrat poginejo prav zaradi tega, ker so preveč zamaščene.

Od kokoši, ki prično nesti šele, ko so stare 210 dni, ne pričakujemo dosti koristi. Kokoš, ki do starosti 240 dni ne začne nesti, se ne izplača rediti in najboljše je, da jo čimprej vržemo v lonec ali ponev.

Vsak rejec malih živali,

ki se ukvarja s kokošmi, mora pridno opazovati in še bolj pridno izbirati svoje kokoši, če hoče imeti od reje tudi koristi. Sicer se mu lahko pripeti, da bo imel od perutninarstva samo škodo. — Važno je, da ne številno kokoši, ampak njihova kakovost odloča za uspešno kokošjerejo. Če bosta pri izbiri in odbiru pazljivi, vam bo dal uspeh pobudo do reje in veselje do novega dela, medtem ko vam bo neuspeh zagrenil vsako veselje do kokoši. In če bo neuspeh, ga boste sami krivi. Pravilo naj velja: Malo kokoši, a tiste naj bodo dobre!

Naš vrt v avgustu

Avgusta meseca se začne leto nagibati proti koncu, Marsikak pridelek je že goden in spravljiv. Drugi doraščajo. Prično se setve in saditve za naslednje leto. V začetku meseca si lahko sejemo zadnje endivijo (zeleno eskarijolo in kodrasto zimsko). V drugi polovici meseca pa sejemo zimsko špinačo in motovilec. V bolj mrzlih krajih tudi že prvič zimsko solato. Vse setve moramo pokriti ali obsečiti, sicer ne ozelené. Tudi kartofole, rano zelje in ohrovi sejejo ponekod, da sadike prezimijo na toplih gredah. Presajamo še endivijo, solato in zadnje kolerabe. Razmnožujemo drobnjak, spravljamo čebulo, jesen in šalotke. Mnogo semenskih rastlin dozoreva. Treba je pobirati in spravljati seme. Paradižniki zorijo. Pobirajmo jih v lepem vremenu. Za ureditev komposta je sedaj ugoden čas. Tudi gnoj za drugo pomlad dobimo sedaj najlaže.

Ves mesec lahko požlahtnjujemo (okuliramo) rože na speče oko, razmnožujemo trajnice z delitvijo, sejemo mačke, delamo grebnice od nageljnov in potaknjence od pelargonij, fuksij, rož, obrezujemo žive meje, trebimo odcvetele lepotično grmičje.

Mnogo sadnih sort zori. Malinove šibe, ki so letos rodile, porežimo, da naredimo prostor mlademu naraščanju. Rano sadje (hruške in jabolka) oberimo prej, preden se zgodé na drevju. Preobloženo drevje podpirajmo. Posebno debele plodove na špalirjih podlagajmo, pobirajmo in sežigajmo trebeš, da zatremo zajedavce in bolezní. Avgusta izvršimo nove nasade vrtnih jaged.

Vrt naj bo vedno čist, poja poravnana, trata kratko pokošena.

Igor Komavy.

Trudnov Mihec

Trudnov Mihec je dobil na cvetno neželjo pet desetakov od dela, kateremu je vse leto hodil po tobak. Pet svetlih desetakov mu je bil stisnil stari dobričina v roko in se mu nasmehljaj:

»To je zate, pa če tudi takoj zapiješ, saj si jih zaslužil.« Potem je dvignil bar'glo z vinom, ki je morala vedno stati ob njegovi postelji, in je krepko nagnil. Tudi malemu je dal požirek:

»Saj je praznik, ali ne, ti mrha Trudnova, in mama te tudi ne vidi!« Stisnil ga je k sebi, dvignil visoko pod strop in se mu široko zarežal. Mihec je vse medlo videl in v glavi mu je nekaj butalo, le pet desetakov je resnično čutil v roki. Počasi se je izmuznil iz čumnate in lezel po strmih stopnicah navzdol. Dvigale so se mu pred oči, izmikale nogam in spet padale. Mihec je okorno stopal, vedno bolj previdno in slednjič tako natančno, da je telebnil in se zadrzal po stopnicah. Na srečo si ni nič napravil, nihče ni slišal ropota, celo dedek ne, in v pesti je tiščal prislužene desetake.

Skrivaj se je splazil iz veže na prosto. Nekoliko čudno in negotovo se mu je vse zdelo, le tam za hišo je prav natanko videl starega branjevca, ki je prodajal ilovnato posodo. Te si je želel Mihec že dolgo. Sanjal je o lepih skodelicah, ponvah, vazah, ah, kaj ve on, kaj vse ima ta branjevca za mladež v veliki kočari. Mihec je strmel tja, tiščal denar vedno močneje v roki, nato pa odhcal proti branjevcu.

»Saj danes si jih lahko kupim, in moje bodo,« je resno pomišljal. »Joj, koliko jih bo, vse leto bom lahko pekel in še sosedovim jih bom dal na posodo. Tako, da, tako se stori.« je resno sklenil Mihec, »pa ne bo mogel n'čre reči, da sem prisluženi denar zapil. Posode kupim, tega je treba vsakomur. Mama bo vesela in ded se bo smejal, jaz bom pa imel korist od tega.« je resno dvignil našopirjeno ustnico in stopil h kočari s posodo.

»Trudnov, kaj pa ti?« ga je vprašal suhi in dolgi branjevca in bušil v smeh. Mihec se je ozrl; tudi drugi so se mu smehljali, ženske pa so nekaj stikale glave, zato je tem ponosneje pokazal na koš z lončeno drobnjavo:

»Posode si bom izbral!«

»Konja, ki piska?« je zasmehljivo mežiknil branjevca.

»Ne, ne, posode! Tistih malih skodelic, loncev in vaz bi rad,« je ukazovalno stopil pred suhega dedca in odprl pest, v kateri so se bleščali kovanci.

»Za vse to?« je pokazal začuden branjevca na denar.

»Da, za vse. Trudnov sem, ste rekli, in veste, da potrebujemo posode?«

»Zakaj ne pride mama izbrat?«

»Jaz sem prislužil in jaz bom plačal!« je mali resno oponašal besede starega deda ter začel izbirati ilovnato drobnjav. Majhnih skodelic in vaz, latvic cel kup mu je naložil branjevca v veliko skledo, ki jo je Mihec komaj objel.

»Pet borih desetakov in dajo ti, da komaj neseš,« si je mislil Mihec, ko je odšel denar in zagrabil veliko in težko posodo. Vse se mu je

vrtelo in povsod je videl spačene, čudne obraze. Okrog njega pa se je nabirala vaška mladež in klicala za njim: »Mihec, meni, men!«

Teško je nesel Mihec, zato je položil tovor na tla in se odpočil. Samo poželjive obraze je videl okoli sebe; zato je segel v skledo in dal sosedovi Metki majhno vazo: »Na, to je zate!« Metkini drobni ročici sta segli po daru tako ponižno, da je Mihecu naravnost ugajalo, segel je še enkrat, in še in še. Roke so segale, posodice so izginjale in naenkrat je sedel Mihec sam pri veliki skledi. Gledal je za trumo, ki je hitela kriče po vasi. Vstal je, vzal prazno skledo in zavil na domače dvorišče. Skrivaj je zlezal po stopnicah v čumnato k dedu.

Stari Truden, ki je bil gledal skozi okno vse to zgodbo, se je zarežal in stopil k Mihecu; vzel ga je k sebi na kolena in skupaj sta gledala otročad, ki je drvela na vse strani, vihteč s posodicami. Mihecu so lezle oči skupaj, nagnil je glavo na dedove prsi in zaspal. V spanju se je ljubko nasmihal.

Srebrni zvon

Ljudska pripovedka iz Loškega potoka
Ni še tako dolgo tega, ko je bil v Loškem potoku srebrni zvon. Ali vendar se nihče več ne spominja, od kdaj ga ni več.

Ta prečudna pravljica te povede k studencu, ki izvira na južni strani Tabora, na katerem še danes stoji cerkev sv. Lenarta. Studenec se od tistih dob imenuje »mežnarjev studenec«.

PO SVETU

X Prehrana revežev v Franciji. V Franciji je na široko organizirana prehrana siromašnih slojev. To velja zlasti za Pariz, kjer je mnogo revežev, kakor jih je pač v vsakem velemestu. V Parizu dobivajo reveži brezplačne obede, ki so pa pr'krojeni razmeram med vojno. Obed obsega samo eno jed. Takih obedov so razdelili v Parizu revežem že 10 milijonov. Prehrana v javnih kuhinjah se ravna po višini prejemkov. Prednost imajo družine s številnimi otroci, čeprav so njihovi prejemki višji od onih samcev ali zakoncev brez otrok.

X Izredna smola zvitorepke. Ko so prebivalci šievnik-holštajnskega mesta Wilster nekega dne nabrali v bližnjem gozdu borovnice, so opazili lisice, ki je neprestano tekala v krogu. Glava ji je tičala v mlekarški ročki, ki se je ni mogla odkrižati. Nekdo je bil pustil ročko v gozdu in v nji sta si bili spletili dve ptički gnezdo. Lisici so najbrž dišali mladiči. Toda navzlic svoji premetenosti ni opazila, da je vrat ročke za njeno glavo preozek. Glavo je sicer za silo vtaknila v ročko, ni je pa mogla potegniti nazaj, ker so jo ovirali uhliji. Tako je zvitorepka na čuden način izgubila življenje. Ljudi, ki so jo ujeli, ni mogla videti, zato tudi ni zbežala pred njimi.

X Ogromni sa zakladi, ki jih hrani naša zemlja. Pretežno večno jih je v zemljo zakopala mati narava, nekaj so jih pogoltnile razne katastrofe, nekaj pa jih je skrila v zemljo človeška roka iz bejzala pred tatovi. Bolj redki so primeri danes, da bi človek zakopal v zemljo svoj denar, svoje dragocenosti. Včasih pa, ko še niso ljudje poznali denarnih zavodov se je čisto zgodilo, da je bil človek prisiljen skriti svoj zaklad v zemljo. O tem nam poročajo izkopanine denarja in drugih dragocenosti v najnovejši dobi. Tako so na primer izkopali bogat zaklad nedavno jesen v Rimu. To pa ni edini primer v Rimu, kjer so jih v teku let nešteto odkrili, ki so izvirali iz najrazličnejših vekov. Mnogo dobro ohranjenih zlatnikov so našli delavci, ko so prekopali starodavne temelje hiše rimskih vestalk. Ogromno bogastvo, zakopano v zemlji, so odkrili tudi pri popraviljanju vodnjaka na samostanskem dvorišču v Aventinu. Ko bi se človeštvu posrečilo poležati in dvigniti vse v zemlji zakopane zaklade in bogastvo, bi bil prav gotovo konec svetovne gospodarske krize. Na zemljo bi se vrnilo blagostanje in z njim sreča in veselje do življenja. V ostalem pa: ali ne odkrivamo z delom najlepšega zaklada?

X Ne služkinja, temveč opica je kradla. Gospa Emilija Gessi, ki biva v nekem mestu v Italiji, se je vračala domov. Opazila je, ko je stopila v svoje stanovanje, da ji je med odsotnostjo izginila zlata zaponka. Na predalniku je videla krvave sledove. Slepela je zaradi tega, da se je tatinski zlikovec v naglici ranil z zaponko. Kmalu se je njen sum obrnil k domači služkinji, ki je slučajno

prejela tiste dni nekaj sto lir. Gospa Gessi se je zanimala, odkod je prejela denar. Ko ji je služkinja odvrnila, da ga je dobila od neke tete, ki je zadel v loteriji izdatno vsoto, se je zdel Gessijevi ta izgovor nezadovoljiv. Verjetno bi bila služkinja odpuščena, ko ne bi bila zaveda povsem slučajno pojasnjena ter nedolžnost služkinje izkazana. Gessijeva je namreč posetila nekaj dni zatem svojo prijateljico Rozo Ghipurri, ki stanuje v bližini. Ko ji je začela pripovedovati o tatinski služkinji, ki da ji je ukradla dragoceno zlato zaponko, pa je Ghipurrijeva ob točnem opisu zaponke vzkljuknala, da je povsem slična zaponka bila najdena v njenem stanovanju. Zaponka je bila zares last gospe Gessijeve. In tako je bila pojasnjena skrivnostna tatvina: Ghipurrijeva ima opico, ki je zelo radovedna. Ko je opica opazila, da je okno Gessijevinega stanovanja odprto, je brž skočila skozi okno in se splazila v spalnico. Zlata zaponka ji je očividno ugajala. Odnestla jo je. Toda pri skoku skozi okno se je zaletela v zrcalo, ki se je razbilo. Pri tem se je opica malo ranila in pustila za seboj nekaj krvavih sledov. Gessijeva se je pošteno služkinji zaradi prenaplega suma kajpada opravičila.

X Od kod kurja slepota? V času, ko je potrebna skoraj povsod zatamnitev, je tako zvana kurja slepota po nji prizadetim ljudem zelo neprijetna. Taki ljudje podnevi navadno v'đijo. Čim se pa stemni, ne morejo ničesar več razločiti, dočim drugi ljudje še vedno vidijo toliko, da se lahko za silo orijentirajo. Kurja slepota nastane, če ni v redu tako zvani očesni škrlat — snov v očesu, ki omogoča gledanje v mraku in temi. Očesni škrlat odpove večinoma zaradi pomanjkanja vitamina A v človeškem telesu, ker se s tem vitamin hranj. Zato lahko očesno slepoto odpravimo tako, da spravimo v organizem vitamin A.

X Bolgarija skrbi za otroke. Bolgarija vzorno skrbi za svojo mladino. Poleg novih otroških vrteev, ki jih vzdržujejo druge organizacije, imajo v Bolgariji tudi 12 delavskih otroških vrteev. Letos dobi Bolgarija še 40 otroških vrteev po vseh. Tako bo kmekim staršem zlasti v poletnih mesecih, ko je največ dela, slednje olajšano, ker jim ne bo treba paziti še na otroke. V Sofiji je občina letos poskrbela zlasti za siromašne otroke. Š. t. m. je bilo otverjenih 12 otroških vrteev, ki bo v njih imelo popolno oskrbo okrog 2.500 otrok v starosti od 6. do 14. leta in sicer do 22. avgusta. Okrog 20.000 otrok bo poleg tega v tem času dobivalo brezplačno hrano.

X Čudne hlače. Približno pred 140 leti je bil objavljen v nekem vodilnem modnem listu članek, ki je bilo v njem rečeno med drugim: Vrednost krepke moške noge prihaja zdaj med vojno vedno bolj do izraza. Takrat se je bilo pričelo razdobje tako zvanih stoječih hlač. Segale so od čevljev do bokov in tesno so se oprijemale nog. Na njih ni smelo biti nobene gube. Vsak moški, ki je polagal kolčkičaj važnosti na svojo zunanjost, je nosil take hlače. Oblačili so jih vlažne in šele na telesu so se posušile. Slaba stran teh čudnih hlač je bila v tem, da moški v njih sploh ni mogel sedeti, temveč je moral ves čas stati.

X Človek prodira v skrivnosti narave. Nekatere vrste sadja in cvetja imajo čisto drugačno obliko, kakor jo dobe od narave. Tu pa tam vidimo take pojave v naravi sami, vendar so zelo

redki. Znanost je namreč tako napredovala, da lahko dajejo ljudje cvetju in sadju obliko, kakršno sami žele. V tem pogledu so zanimivi poskusi znanega raziskovalca prof. A. Pisoranija. Njemu se je posrečilo s pomočjo elektromagnetnih valov dati cvetju in sadju zaželjeno obliko. Delal je poskuse s cvetnim praškom, ki je bil izpostavljen vplivu elektromagnetnih valov. S tem praškom je oplodil rastline in nastale so oblike, kakršnih bi v naravi nikoli ne bilo. Tako človek polagoma prodira tudi v skrivnosti narave.

X Stare rimske dragotine na dnu ogrske reke. Ravnateljstvo rimskega muzeja v Szegedu je odredilo, da se bodo dvignile iz globine reke Maros stare rimske dragotine, ki počivajo na dnu reke. V času Marije Terezije so namreč dali naložiti na neki parnik številne izkopanine iz transilvanske rimske dobe, ki so bile namenjene za razne avstrijske zbirke in muzeje. Parnik pa se je potopil z vso svojo dragoceno vsebino. Sedaj so že končane priprave za dvig potopljenega parnika. Stariške rimske dragotine bodo zbrane in bo z njimi izpolnjen rimski muzej v Szegedu.

X Orjaki med žuželkami. Na vprašanje, katera žival je najmočnejša, bi večina ljudi odgovorila — slon. V resnici pa ni tako. Neki madžarski učenjak je sklenil ugotoviti, kateri živali na svetu pripada glede moči prvenstvo. Pri tem je treba upoštevati težo lastnega telesa. Učenjak se je zanimal za slona, bika in osla, končno pa še za žuželke. In med njimi je našel drobnega hrošča, ki tehta komaj 14 gramov, pa lahko nese v svojih kleščah 1580 gramov težak tovor zelo daleč. Če bi prenesli to na človeka, bi moral 75 kg težak človek nositi tovor 8400 kg. Vidimo torej, da je hrošč mnogo močnejši od človeka. Zanimivo je tudi vprašanje, katera žuželka je največja in katera najmanjša. V kameniti dobi so živele na zemlji žuželke, mnoge večje od sedanjih. Med njimi so bili komarji, dolgi 75 cm. Še danes žive na svetu kobilice, dolge 30 cm. V vrsti netopirjev poznamo tako imenovano sovo, ki ima 30 cm široka krila. Na drugi strani imamo pa zelo majhne žuželke, dolge komaj četrt milimetra, pa tudi te še niso najmanjše. Nekatere žuželke merijo komaj petino milimetra. Mnogi ljudje mislijo, da je najhitrejša žival na svetu hrt, ki lahko preteče na uro 50 milj. Hrt pa je produkt križanja in živi v svobodni naravi. Med svobodno živečimi živalmi je najhitrejši leopard, ki preteče 150 milj na uro. Zato ga nekateri uporabljujejo pri lovu na gazele, zajce in druge hitre živali. Noč žirafa in bivol lahko pretečejo na uro največ 35 milj, slon pa 20 milj. Ptice so seveda mnogo hitreje. Najhitrejši so jastrebi, ki prelete do 110 kilometrov na uro.

X Tvegal je življenje za žogo in utonil. Iz Roviga poročajo: 19 letni Avguštin Grassi iz Stiente se je šel s sovrstniki kopat v reko Po. Z njimi je brcal žogo, ki pa je padla v vodo. Struja jo je zanesla proti sredini reke, kamor ji je sledil Grassi, ki pa ni bil dober plavalec. Zafela ga je močna rečna struja in ga zagrinjala. Njegovim klicem na pomoč se sovrtniki niso mogli odzvati, ker niso bili večji plavanja. Nesrečni Grassi je utonil. — Pri kraju Badia Polesine pa je utonil 18 letni Luigi Umberto Tappari, ki se je šel takoj po kosilu kopat v reko Adige.

Nekoč so popravljali studenec, hoteč mu izkopati globljejšo strugo, ker je dajal premalo vode. Ko so tako kopali, je udaril neki kmet s krampom ob trd, zvenel predmet. In ko so kopali še naprej, hoteč videti, kaj da je, so začudeni obstali: iz malega studenčka je bruhnil val vode in — pod njimi je ležal čist, srebrn zvon, ki se je bleščal ko sonce. Na njem pa je bilo zapisano s zlatimi črkami: »Na hribu, v katerega vzhodu sem se rodil, postavite cerkev sv. Lenarta, a mene stavite v njene line, da vas bom blagoslavljal.«

Do komolcev so si zavihali rokave in začeli zidati cerkev. Trdó so delali od zgodnjega jutra do noči in celó ponoči, kadar je svetil mesec, da bi čim prej sezidali cerkev, ki naj bi v njej prebival zvon, poslan od Boga, in da bi jih blagoslavljal... Dolgo so delali, kajti na hribu ni bilo potrebnega gradiva, morali so ga nositi iz nižin na lastnih ramenih.

Slednjč je bila cerkev gotova. Zvon je razlival mlie glasove prek poljan in gozdov. Kamor je segel njegov glas, je tudi deloval njegov blagoslov. Kmet je bil vesel svojega polja, kajti toče, ki je prej vsako leto uničila pridelke, ni bilo več. Ko so se na nebu zbirali pogubonosni oblaki, je zvon v linah zapel kar sam od sebe; in namesto, da bi se iz oblakov vsula ledena toča, je padal blagohotni dež. — Ali pa, ko je Turek rožantil po deželi, je začel srebrni zvon peti žalostjnko, da bi ljudje vedeli, da se jim bliža nesreča. V takih primerih so pobrali vse blago in premoženje teer ga znosili na Tabor, kjer so se hrabro borili za vero in čast svojega naroda.

Prišel pa je v Loški potok čudaški mož past človeške duše. Ko je zagledal v linah zvon, ki se je bleščal kakor sonce, je odločil: »Tak kraj... pa tak zvon?... Kje se ga nekd dobili? Prodaj ga ali pa ga zamenjam... In bo fara bogata.« Pa so prišli kupci oderuhi in mož jim je prodal zvon. Ko so zvon jemali iz lin, je pel tako žalostno, da ni bilo nobeno oko suho. Trgovci so ga potem prekovali v srebrnike. Fara je dobila nov zvon. Od tistih dob, ko so odpejajali srebrni zvon — pravijo ljudje — ni vedno prave sreče v Loškem potoku.

Mara J. Tavčarjeva:

Pravljica o 500 zvezdah

Živela je žena, ki je imela bolnega sina. Sin ji je bil nedosežen, le slutila je njegove bolečine, sin pa je čutil njene bolesti, vzdihne in hrepenenje. Iz daljave v daljave je govorilo srce — »Mati, moja mati in sin, moj sin!« Mati je bila sama na svetu, kakor osamljen bor na visoki gori. Odpravila se je in šla na pot. Prehodila je vse ceste, da so ji bile noge trudne in bolne. Čim dalje je hodila, tem dalje se je odpirala pot. Iskala je pomoči, potrkala je na mnoga vrata in povsod so jo odpravili dalje. Srce ji je prišepetavalo, da je ves trud zaman. Rešiti jo more le dobra roka. »Kje je ta roka?« je izpraševala svoje srce. Ozirala se je na nebo, po sinjini je plavala luna.

»Visoko je tvoja pot, mehko mesečno razlivaš

po svedu in tudi okno mojega šina dosežeš. Posveti v njegovo bivališče, izroči mu moje pozdrave in reci mu, da iz dneva v dan hodim in romam. Vse ure belega dneva so njemu posvečene, kakor tudi vse ure temnih noči in onih, katere razsvetljuješ s svojo milobo.«

Materino srce je govorilo z luno in z oblaki, ki se premikajo po nebesnem svodu in izginejo v daljavi. Mogoče se tudi bolni sin ozira na nebo in gleda za meglicami, ki se blestijo oblite od luninih žarkov. Izmučeni materi se je zadelo, da sliši iz daljave klic in glas, pa so bili le utripi njenega srca, ki je bilo prepolno ljubezni in hrepenenja po sinu, ki vzdihuje po blažilni roki svoje matere.

»Zvezde, ve mi pokažite pot do sina,« je prosilo trpeče srce in nekeje v nedosežni daljavi je odgovorjalo drugo srce: »Zvezde, moje milo znanke, nesite tolažbo moji materi. Čujem to sveto noč božjo in mislim nanjo, ki izpolnjuje vsebino mojega življenja.«

Utrnila se je zvezda, padla s svojim žarom in izginila. Zableštel se je svetel trak v vsemirju, za njim drugi in tretji, stoti in petstoti. Mati je našla pot do sina, petsto zvezd ji je kazalo smer. Prinesla mu je pomoč, zdravila in tolažbo. Petsto plamenov se je preprezalo čez nebo in vsi so se potopili v žaru materinske ljubezni in v srcu tihe dobrote, ki sveti in ožarja temno nebo!

Neznana roka, nekje v daljnem kraju je napisala to pravljico, ki se ponavlja iz dneva v dan, ker materinska ljubezen vedno živi in bo žvela vekomaj, kakor živi roka, ki sproži svetle trakove v vsemirju.

SMEŠNICE

TOVARIS NA OBISKU

»Jejej, ti pomivaš posodo? Jaz sem mislil, da imaš gospodinjno.«
 »Saj sem jo imel — toda oženil sem se z njo.«

DVOJNA CENA

Perzijskega pesnika Šadija je njegov prijatelj rešil iz ječe proti odkupnini 1000 lir. Prijatelj mu je dal nato svojo hčer za ženo in 100.000 lir dote. Toda pesnik je bil nesrečen v zakonu in je nekoč svoji ženi očitaječe rekel:

»Tvoj oče me je s tisoč lirami rešil, a sto tisoč pa zaslužnil.«

ODLOCITEV

Star mož je tako rad pil, da ga je zdravnik resno posvaril: »Ali pustite pijačo, ali boste pa oslepeli.«

Mož je odgovoril: »Star sem že in kar je lepega na svetu, sem tako že videl.«

LAS V JUHI

»Zena, las sem našel v juhi.«
 »Tvoj je, srček, jaz nimam tako dolgih.«

Križanka št. 23

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. delomrznež, pohajkovelec, 6. ed-boj svetlobe, 15. začetek abecede, 16. gozdna rastlina, 17. letne dobe, 18. mesto ob Donavi, 19. italijanski zaimek, 20. mlečni izdelek, 21. pritok Save, 22. nekdanja denarna enota, 23. jez, 24. nogometni uspeh, 25. tlačil v spanju, 26. nameravam, 27. domače živali, 28. poganjek, cima, 29. gozdna rastlina, 30. beležnica (tujka), 34. odločen brez šale, 32. predlog, 33. del telesa, 34. nastopi v operi, 35. čistilno sredstvo, 36. slapovi, 37. kovina (tujka), 38. del telesa, 39. kratica za označbo starosti, 40. ptica, 42. napad, natet (srbohr.), 43. brezpravni podložniki, 44. predlog, 45. rimski cesar, pregnanec kristjanov, 46. zaščitno zdravilo (tujka), 47. pritok Donave, 48. umetniški izdelek, 49. prst, zemlja, 50. obisk, 51. kmečko orodje, 52. močnik, 54. ozirni zaimek, 55. glasbilo, 56. ognjeniški izmeček, 57. domača žival, 58. veznik, 59. svetopisemska oseba, 60. padavina, 61. brez besede, tih, 62. otok med Anglijo in Irsko, 63. turški dostojanstvenik, 64. skrhan, nenabrušen, 65. čar, 66. praznik veselja in norčavosti, 67. mesto na Hrvaškem, 68. del telesa, 69. prometno sredstvo, 70. močnati izdelki, 71. prebivalci velike celine, 72. notranji del telesa.

Navpično: 1. reka v Italiji, 2. reka v Sibiriji, 3. moško ime, 4. dvojica, 5. medmet, 6. glasbilo, 7. žensko ime, 8. povratni zaimek, 9. brez bratov in sestra, 10. pokrajina v Severni Afriki, 11. država v Zadnji Indiji, 12. naj v narečju, 13. dva enako soglasnika, 14. sprejeti za svojega otroka, 17. začetek jutra, 19. mladič domače živali, 20. začimba, 21. del hiše, 22. stara mera, 23. neobuta, 24. kača, 25. racionirano živilo, 26. račun; zarez na palici, 27. znanost, znanstvena panoga, 28. uradno sporočilo (tujka), 29. hrib, planina, 30. kurim, pospešujem ogenj, prepir itd., 31. rastlina, 33. z veseljem, z voljo, 34. del ptičjega telesa, 35. vrsta japonskega fižola, 36. pisarniška potrebščina, 37. črček, 38. del zajtrka, 39. kmečko orodje, 41. vprašalni veznik, 42. letna doba, 43. pleme, rod (tujka), 44. barva igralnih kart, 46. hišni službenec, 47. nočna ptica, 48. komad, del, 50. mladi fantje, 51. nepriljubljena žival, 52. oblika pomožnega glagola, 53. deček, otrok, 55. orientalski trg, tržišče, 56. zasilna shramba, 57.

Izdaja za konzorcij »Domovine«: Josip Reiser

OVETLICE

»Vi, natakari, te cvetice so umetne. Zakaj nimate svežih na mizah?«
 »Tu je brezmesna gostilna in če bi imeli sveže cvetice, bi jih gostje nemara pojedli.«

ZDRAVILO

»Kaj vzameš, kadar si prehlajen?«
 »Šest robcev na dan!«

URARSKA

Urar, ki čaka na svojo ženo: »Včeraj se je poročila pa že zastaja. Kakšna zamuda bo čez eno leto!«

PRETEPAČ

»Obtoženec, torej priznate, da ste na glavi tožitelja razbili stol?«
 »To že. Toda nisem imel tega namena.«
 »Torej, niste hoteli zadeti tožitelja?«
 »Ne, ne, to že, ampak stola nisem mislil razbiti...«

IZNAJDBE

»Zares čudovito je, kaj vse so v zadnjih časih iznašili. Brzovjav brez žice, vozilo brez konj, smodnik brez dima. Zdaj bi bilo samo še enega treba.«
 »In to bi bilo?«
 »Doto brez žene!«

POZNAVSTVO

»Tako znani se mi zdite, kje sem vas vendar že videl?«
 »Ne vem, gospod.«
 »Kje ste pa v službi?«
 »Paznik sem v kaznilnici.«

RIBNIČAN NA OROŽNIH VAJAH

Narednik je poveljeval: »Levo krug!«
 Vsi se obrnejo, samo Ribničan ostane pri miru. Narednik zvepije nanj: »Zakaj se ne obrneš?«
 »Vejste, zetu kaj pa, če pride sovražnik od tje strani, nihče ga ne bi videl, jest bi ga pal!«

RAZLIKA

Učitelj je dal nalogo: »V čem prekašajo živali ljudi?«
 Mala Spelca nekoliko premišlja, potem pa napiše: »Pavom rase na telesu lepa obleka, moji mamici pa ne. Velbled hodi lahko deset dni po puščavi, ne da bi potreboval pijače, moj očka pa ne...«

RIBNIČAN NA FRONTI

V svetovni vojni je bil Ribničan poklican k vojakom. Pošljejo ga v strelske jarko. Kaj kmalu zažvižga krogla mimo njegove glave. Jezen plane Ribničan pokonci in zakriči proti sovražniku:

»Nikarte ne streljajte, ljudje so ljeti (tukaj), boste koga vbujili (ubili).«

Čarovnica

Čarovnica je sedela v vrbi in je prepevala: »Nedelja, ponedeljek«. Vedno samo »nedelja, ponedeljek« in to je šlo tako lepo.

Pa je prišel mimo grbavec, čul je, kako poje čarovnica: »Nedelja, ponedeljek, nedelja, ponedeljek...« Obstal je in ko se je pesmi dovolj nališal, je nenadno vzkliknil: »Torek!«

In čarovnica je zapela: »Nedelja, ponedeljek, torek, nedelja, ponedeljek, torek...«

To je bilo še lepše nego prejšnje, čarovnica si je dejala: »Mladi mož je napravil mojo pesem lepšo. S čim naj ga poplačam? Ah, saj ima veliko grbo na hrbtni. To mu bom odvzela. Mladi mož naj tudi postane lepši!«

In snela mu je grbo ter jo položila poleg sebe v vejevje.

Tako je postal naš grbavec mičen mladenič. Ves vesel je šel po svoji poti. Tedaj ga je srečal drug grbavec.

»Nu, kaj pa je to?« je dejal. »Saj te ne spoznam več! Postal si tako lep. Kje si pustil svojo grbo?«

Mladi mož mu je povedal, kaj se je zgodilo.

»Dobro,« je menil grbavec in stekel do vrbe.

Čarovnica je tam prepevala tako lepo: »Nedelja, ponedeljek, torek, nedelja, ponedeljek, torek...«

»Sreda!« je vzkliknil grbavec in čarovnica je zapela: »Nedelja, ponedeljek, torek, sreda!« Toda »sreda« ji je šla le težko z jezika, ni ji prijala.

Zavpila je: »Moja pesem je postala grša, kako naj kaznujem nepridiprava? ... Napravim ga tudi gršega!«

In je vzela grbo, ki je ležala poleg nje, ter jo vrgla nesrečniku v prsi. Sedaj ima dve grbi, eno spredaj, eno zadaj.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15		16			17			18				19	
	20			21			22				23		
	24			25			26				27		
28			29			30				31			
32		33			34				35				
		36			37				38			39	
40	41			42				43				44	
45				46			47				48		
49			50				51				52		53
54			55				56				57		58
		59				60				61			62
	63				64				65			66	
67				68				69			70		
71													72

qbrtnik, 58. prevrniti se, zgubiti ravnesje, 59. cel kos obdelane zemlje (množina), 60. neprožni, trdi, 61. krojaška potrebščina (množina), 62. slovenski pesnik, 63. ralno sredstvo, 64. zvok, glas (tujka), 65. ni še vsaka šleva, 66. del celote, 67. kemični znak za barij, 68. predlog, 69. predlog, 70. kazalni zaimek.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 22.

Vodoravno: 1. Bukarešta, 9. zračiti, 15. ep, 17. arak, 18. stalen, 20. nagubana, 22. samostan, 24. notes, 26. katar, 27. Ide, 28. le, 29. krava, 31. panika, 32. Aleuti, 35. ura, 36. trajen, 39. Ant, 40. rade, 41. Lear, 42. za, 43. ot, 45. cime, 47. mladič, 50. no, 51. imena, 53. tul, 54. oživeto, 58. opoj, 60. kartel, 62. krasilen, 63. solata, 65.

konjar, 66. nt, 67. Ivo, 88. lina, 70. Pia, 71. all, 73. Atos, 75. pest, 78. sveče, 79. uta, 80. ukazem, 83. in, 85. Avari, 87. Or, 88. soneti, 89. pok, 92. Italija, 94. il, 95. para, 96. vinar, 97. etafen.

Navpično: 1. basi, 2. urada, 3. kamela, 4. ako, 5. estet, 6. šta, 7. tank, 8. al, 9. znova, 10. Ane, 11. čas, 12. Ig, 13. tukaj, 14. Ibanez, 15. enak, 16. parada, 19. Enare, 21. atina, 23. slutim, 25. ta, 30. ruda, 31. Parižani, 33. encijan, 34. Irena, 36. Tea, 37. Rador, 38. ponos, 41. lll, 44. topol, 46. Meka, 47. Muljava, 48. čist, 49. Stevo, 52. Ark, 53. tenis, 55. vl, 56. elita, 57. onostran, 59. olikan, 61. top, 62. krača, 64. tapeta, 69. oa, 72. levi, 73. Atila, 74. Rusi, 76. emir, 77. tip, 79. vrat, 81. kol, 82. žep, 84. nov, 86. Ate, 87. oja, 90. kl, 91. da, 93. ip.

Urejuje: Davorin Ravljen

Za Narodno tiskarno odgovoren: Fran Jeram